

МОЛОДИЙ КОМУНАР

Орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ (МДС)

Виходить з 8 грудня
1939 року

№ 37 (4116).

СУБОТА

1

ВЕРЕСНЯ
1990 р.

Ціна 5 коп.

Сім'я Харченків жила раніше у місті Коростені Житомирської області. Після Чорнобильської аварії діти почали хворіти. Тепер вони живуть у Кіровограді. Спочатку було тяжко з житлом, але допомогли керуючий трестом «Кіровоградбуд» О. В. Кушнір та його заступник М. М. Кучер. Зараз вони мають кімнату в сімейному гуртожитку.

Сьогодні Наталочка стала першокласни-

СЬОГОДНІ— ДЕНЬ ЗНАНЬ

цею. Тепер її рідною школою стане 19-та. Поведє її шляхами Знань Віра Іванівна МЕЛЕШКО (на знімку). Всього буде попереду: і радість від першої п'ятірки, і втома від буднів, і нові друзі, і сльози розчарувань. А поки що... менша сестричка Юля із заздрістю дивиться на сестричку-першокласницю.

Фото В. ГРИБА.

А відтінок у голосі — різний

Яка потрібна спілка молоді, що навчається? Якій їй бути? Чим повинен сьогодні займатися шкільний комсомол? Яке його місце в загальній структурі комсомолу? Ці та багато інших аналогічних запитань постають з різним відтінком у голосі і педагогів, і учнів.

Я розумію і розділяю стурбованість з даного питання. Тим більше, що деякою мірою відповідаю за повноту інтересів учнівської та студентської молоді як комсомольців області.

Сьогодні молоді, що навчається, неминуче виступає «дзеркалом» суспільства, тобто в її середовищі є традиції, властиві суспільству дорослих. Як з них переважатимуть — залежить від діяльності в цьому середовищі політичних сил, і в першу чергу, комсомолу. Тому ми усвідомлюємо, що при відсутності політичного впливу на молоді, що навчається, без конкретних реальних справ ми не досягнемо підвищення авторитету всієї спілки.

При відсутності в комсомолу чіткої програми з тими, хто навчається, буде продовжуватися процес скорочення чисельності організації, зменшуватиметься політичний вплив на шкільне середовище. Збільшиться кількість тих, хто, відпливши від комсомольського берега, припливе до неформалів. Нові молодіжні політичні сили в міру свого зміцнення прагнутимуть захопити своїми цілями учнівську молоді. Особливо ту частину, яка має ще неформований світогляд, схильна до всього нетрадиційного, екстремального.

XXI з'їзд ВЛКСМ, XXVI з'їзд ЛКСМУ (МДС) визначили нові відносини до шкільного комсомолу, визначили роботу з молоддю, що навчається як пріоритетний напрям діяльності нашої спілки. Все це базується в першу чергу на визнанні ролі молоді, створенні необхідних умов для реалізації прав і можливостей кожного учня, студента.

Обласним комітетам комсомолу визначені такі головні напрями в галузі освіти і роботи з дітьми та підлітками:

- 1) розвиток соціально-економічних ініціатив молоді;
- 2) створення умов для інтелектуального розвитку дітей і підлітків, пошук і підтримка юних талантів;
- 3) сприяння і організація трудовій зайнятості.

Ще раз наголошу — що це пріоритетні напрями. Кожен з них включає з добрий десяток підпунктів рекомендацій, побажань. Але ми свідомо всіх їх не перераховуємо: у кожному конкретному випадку вони, залежно від обставин, різні, навіть з'являються нові, які ми радо підтримуємо, допомагаємо втілювати їх у процес виховання підрастаючого покоління.

Нині кожна первинна комсомольська організація самостійно визначає свої пріоритетні шляхи діяльності, працює за власними програмами. У них, як правило, вже немає планів роботи по «розділах» з ідейно-політичного, правового, атеїстичного виховання, а намічений вихід на свої життєві плани.

Вибір справ м'яг би здійснюватися за такими напрямами:

— практична участь шко-

лярів у суспільно-політичному житті, в політичних акціях;

— участь у краєзнавчій роботі, вивченні історії міст, районів. Відновлення і збереження історичних і культурних пам'яток. Організація роботи пошукових загонів;

— милосердя, шефство над ветеранами, воїнами-інтернаціоналістами, інвалідами, будинками дитини;

— організація економічної діяльності;

— участь у вирішенні екологічних питань;

— розвиток інтернаціональних стосунків;

— організація дозвілля комсомольців - старшокласників;

— робота з школярами молодших класів, взаємодія з радами піонерських дружин.

Комітети комсомолу навчальних закладів повинні взяти на себе відповідальність за розвиток форм гласності в школі (шкільні газети, дискусійні клуби, об'єднання).

Що стосується структури комсомольських організацій навчальних закладів, то ми за варіантність, різноманітність форм (можливість створення комсомольських організацій не лише в школі, але і за межами навчального закладу: не бази клубів, об'єднань).

Сьогодні це положення закріплено і в Статуті ЛКСМУ (МДС). Але до цього питання необхідний, врівноважений, обдуманий підхід. Ми — за різноманітність форм, але проти перетворення комсомолу в клуб чи гурток за інтересами.

Л. ЄГЕЛЬСЬКА,
секретар Кіровоградського обкому ЛКСМУ (МДС).

Солдат прийшов у відпустку

Нещодавно в коротку відпустку приїхав до батьків військовослужбовець Володимир Курицин. Як і багато його ровесників, після закінчення СПТУ-18 він призваний на службу в армію. Тихо-мирно спливали нелегкі армійські дні. І в один з них, зовсім недавно — 22 серпня — на КПП, де ніс службу Володимир, надійшло повідомлення про викрадення автомобіля.

Через дві години біля КПП з'явився автомобіль з п'яним злодієм, який встиг таранити декілька транспортних засобів. Решта — все як у детективному оповіданні, з щасливим закінченням — викрадача автомобіля затримав наш земляк В. Курицин.

За мужній вчинок він і отримав як винагороду відпустку, а М. І. Шевченко, командир частини, де служить Володимир, надіслав листа зі словами подяки його татові й мамі, які виховали сміливого сина.

На знімку: Володимир зі своєю матір'ю Поліною Миколаївною. Фото В. ГРИБА.

ЩЕ ОДНА ПАРТІЯ

Відбулися установчі збори обласної організації Української Республіканської партії міста Кіровограда.

На зборах виступили П. Розумний, секретар УРП (м. Київ), С. Сорока, В. Гребенюк, П. Дозбенко, Л. Чабаненко, В. Стаднич, Ю. Сергєєв (УРП), Ю. Матко, В. Бондар (Рух), Р. Іваненко (СНУМ м. Олександрія).

— Наша партія не визнає збройної боротьби, — сказав у своєму виступі Семен Сорока. — Основний наш принцип — християнська мораль.

Головою обласної організації партії обрано С. Сороку.

Наш кор.

ДЕ ПЕРЕСИДІТИ ЧОРНОБИЛЬ?

23 серпня у приміщенні Ленінського райвиконкому відбулося засідання, присвячене підсумкам перевірки стану цивільної оборони на підприємствах Ленінського району. З доповіддю виступив начальник штабу цивільної оборони міста В. М. Козаль. Він дав об'єктивну оцінку стану цивільної оборони на 39 підприємствах Ленінського району, де з 14 по 17 серпня проходила перевірка. Під час її проведення виявлено, що цивільна оборона знаходиться в дуже не-якісному стані. Основна маса керівників роботи ослабила. На рівні тримаються лише патрульно-постова служби.

Під час перевірки начальники штабів деяких підприємств і керівники цивільної оборони виявилися у відпустці. Перевіряти було нічого, тому, що документи нікому передані не були. Так трапилось, наприклад, на заводі «Більшовик», до і начальники штабів, і керівники цивільної оборони явраз відпочивали після праведних трудових сейфів зачинених, а в о. директора заявив, що ні про яку цивільну оборону слухом і духом не чув!

На заводі імені Кірова документація відсутня взагалі. Абсолютно незадовільним виявився стан об'єктів цивільної оборони ЖЕДУ № 4. «Укржит-лоремпроєкту», заводу «Жовтень», та ім. Кірова. СТО-2. На відміну від інших підприємств, на ВО по сівалках «Червона зірка» стан справ набагато кращий.

Скажу відверто, судити про плюси і мінуси цивільної оборони

мені важко, оскільки знання мої у цьому напрямку досить обмежені, і начальнику штабу цивільної оборони Ленінського району Є. В. Барміну не раз доводилось «гасити усмішку», відповідаючи на мої питання після закінчення засідання. Але й мені при всій обмеженості добре відома наша вітчизняна незграбність під час стихійних лих. Згадаймо, наприклад, вірменський землетрус. Якими «озброєними» виявились представники інших країн, навіть економічно не таких розвинених як США чи Великобританія.

Мене особливо вразило як уміють наші люди відхрещуватись від відповідальності. На запитання В. О. Ткаченка про

незадовільний стан цивільної оборони представники деяких підприємств відповідали майже в унісон, ми, мовляв, недавно працюємо, ще не увійшли в курс... При перевірці виявилось, що навіть запасний пульт управління районом знаходиться в аварійному стані. Отже трапиться що-небудь, відведи, Боже, напасть. І Ленінському району не позаздрити!

Дехто з читачів, мабуть, гадає, і чого ото нас залякують, трапиться що-небудь, то ні про який пульт управління згадувати не доведеться при нинішньому нашіптуванні планети ядерними боеголовками і характері «мирного атома». Ми вже пережили Чорнобиль, навчені... У тому й суть, що не навчені. Якщо

брати воєнний аспект, то цивільна оборона справді не потрібна. Бо в якому бомбосховищі пересидиш війну? Але ж мова не про атом. Катаклізми нашої епохи мають чомусь навчити, застерегти від безтурботності.

На засіданні висловлювалась думка про необхідність поліпшити матеріально-технічну базу цивільної оборони. На підприємствах відсутні потрібні прилади, відсутні і знання з цивільної оборони. У жовтні планується комплексна перевірка Ради Міністрів УРСР. Начальникам штабів і керівникам це треба врахувати і діяти відповідно.

Л. КАРИМОВА.

...І ПІСЛЯ 9-го КЛАСУ

Кіровоградське СПТУ № 6 оголошує прийом учнів на 1990—1991 навчальний рік на такі спеціальності:

- з освітою 9 класів — верстатник широкого профілю, слюсар механоскладальних робіт, верстатник по дереву, слюсар-ремонтник, слюсар інструментальник;
- з освітою 11 класів — електромонтер з обслуговування промислового устаткування, верстатник широкого профілю, слюсар інструментальник, контролер слюсарно-верстатних робіт, оператор верстатів з числовим програмним управлінням, слюсар по ремонту й обслуговуванню систем вентиляції й кондиціонування, слюсар по контрольно-вимірювальних приладах.

Строк навчання на всіх спеціальностях 10 місяців, а на спеціаль-

ностях слюсар-інструментальник широкого профілю з освітою 9 класів — 18 місяців, без одержання атестата про середню освіту.

На всі спеціальності приймаються особи віком до 30 років, які

мають освіту 8—11 класів.

На спеціальності електромонтер з обслуговування промислового устаткування, контролер-касір ощадного банку приймають осіб віком від 17,5 року.

Встигаючи учні з освітою 11 класів одержують стипендію, з освітою 9 класів — частково на державному утриманні.

Під час виробничої практики учням виплачується стипендія, вони одержують 50 процентів від заробленої суми.

До заяви додають: документ про освіту (оригінал), свідоцтво про народження, медичну довідку (форма № 086-у), військовий квиток, шість фотокарток 3х4 см.

З питань вступу звертатися за адресою: м. Кіровоград, вул. Декабристів, 26, приймальня комісія. Телефон: 4-05-01.

ЗАПРОШУЄ НА НАВЧАННЯ

ЗАПРОШУЄ НА НАВЧАННЯ

КОМСОМОЛЬСЬКА ПЛАНІРКА

ЗАПИТУЄМО з надією, що відповісте: «звичайно». А якщо ні, то цілком серйозно радимо — поспішіть передплатити і, повірте, не пошкодуєте, що обрали собі в друзі нас. Навіть не тому, що «Молодий комунар» серед обласних газет — одне з найдешевших і, без перебільшення скажемо, цікава газета. Просто — ми ростимо, як ростуть і розквітають діти, як росте все живе.

Ми надумали серйозно змінитися. По-перше, хочемо поміняти назву. Ні, не подумайте, борони боже, що це данина моді. Не робіть завчасних висновків. Приміром, автор цих рядків знає, та й ти, уважний читачу, теж повинен би бути обізнаний, що наша газета свого часу називалася «Сталінська зміна». Сталін помер, померло з ним багато й чорних справ, померло вихваляння, підлабузництво того часу, а разом з ним і та назва.

З'явилася нова. До комунізму йшли, хоча не знали (та де правду діти, хто знає й тепер?), що то таке. І знову в ті ще недавні часи газета, котра призначена молоді (а молодь тоді ж, як і всі, підкинувала хрущовським і брежнєвським лозунгам комунізму), стала «Молодим комунаром».

Хоча, думаю, справа навіть не в назві. Справа в тім — що під назвою. А під нею ми намагалися влихати і втискати різні матеріали. Правдиві, щирі і об'єктивні. На жаль, не всі вони в тому вигляді, у якому готувалися, дійшли до тебе, читачу. От інколи ти і казав, відкладаючи в бік:

Ви передплатили свою молодіжку?

«що вони пишуть». Хоч то не вина була журналіста, вина була системи, яка тримала в руках ножиці дозволу і своєї об'єктивності.

Якщо говорити словами відгуків, то навіть тоді ти, наш друже, вибрав нас. Бо ми — молоді, ми не завжди покірливо схиляли голівку, ми давали тобі на вечерю нормальні страви, а хто їх інколи перший об'їдав, сам знаєш.

Так було багато років і з висвітленням комсомольського життя. Та за три роки, чи то що тематика «суха», чи вже наше життя добре продувало перебудовою, чи нові люди по-новому мислили, «Комсомольська планірка» майже не попадала на операційний стіл. Траплялося, що «щось» на думку «великих» і вирізали, але то рідко, навіть дуже рідко було. У наступному році взагалі, думається, таке не траплятиметься.

Плануємо ми в «Комсомольській планірці» давати і офіційні матеріали, але зразу скажемо — коротко їх зміст переповідати, і змінити дещо напрям. Довго ми роздумували, яким комсомолу бути. Думаю, настав час, що варто більше про людей, про тих самих комсомольців писати.

Комсомол визначається вже як молодіжна партія. За всю молодь він не «в отвіті». Зі своїми членами проводить роботу, їх захищає, їм допомагає. Давайте ще раз згадаємо МЖК, і студентські загони, і госпрозрахункові об'єднання. Погано допомагає? — запитаєте.

Можливо, але не все залежить від комсомолу, є об'єктивні, є й суб'єктивні причини. Про це — теж читатимете в тематичній сторінці «Комсомольська планірка». Її назва, певно, як і була, так і залишиться. Залишився комсомол з великим лантухом проблем, певно, залишиться й газета «планірка». Є у вас пропозиції, аргументовані, цікаві — не те, що прислухаємося до них, а використаємо, пишіть!

«Мало ми захищали комсомольців!» — дуже часто мені доводиться чути ці слова. Скаржаться робітники, селяни, всі скаржаться. Продавці, народ, який майже завжди був героєм негативним на сторінках, так і ті приходять: «чому пишете, що такі-сякі ми, чому ні рядка, як нас ображають, як оно вагітну жіночку на ящик з цвяхами штовхнули», — говорила комсомолка з господарського магазину. З іншого магазину, де висить вимпел, що там працює КМК, нарікали, як знущались з них за це, а ми мовчимо.

А ще в колгоспах, де є теж КМК, про комсомол майже не знають, бо праця до того кріпосна, що не до спілки. А ще культура...

Про все, звичайно, не напишеш. Але ми надіємося на комсомольських працівників, на їх допомогу. Скільки не казали, скільки не проси-

ли — пишіть про свої справи, а головне — про людей, отих, які все роблять — пишіть!

Майже не пишуть нам з районів у сторінку «Комсомольська планірка». Де встигнемо — самі поїдемо, а де ні... Плануємо все-таки серйозно налагодити взаємостосунки. Кажуть: «нецікаво» — так напишіть цікаво! Запропонуємо створити корпункти в райкомах комсомолу і щоб звідтілі надсилали, передавали телефоном нам інформацію про життя-буття.

Бо коли написала Людмила Малахова зі Знаменського району, що такі-сякі ми, що все за «рухи різні», а про комсомол — погане лише, то отримали декілька відгуків. На жаль — анонімні, і то не про щось конкретне, цікаве, а знову типу «ви ж за рух...». Тож пишіть за все.

Хочу від себе сказати: вважаю, газета повинна теж давати інформацію чисто інформацією. Приміром — відбувся мітинг, на чьому хтось сказав те, а ще хтось — оте... Читач хай уже думає про авторів слів своє, хай думає про подію, новину ще щось на свій лад. Бо подавати неодно-

бічну інформацію однобічно — це не так і гарно, хоча декому десятки років і було вигідно.

Особливо хочеться звернутися до читачів — творіть молодіжку, пишіть нам! Надсилайте ілюстрації. Як мовиться, один хороший знімок вартий ста хороших слів. Ми з радістю друкуватимемо ваші листи, відгукнемося на біль, разом порадіємо добрій справі, підтримаємо ініціативу.

А коли хочете про все це читати в нашій з вами газеті, коли, як і раніше, полиставши тижневик, зупините свій погляд на «Комсомольській планірці», подумайте, що ви сюди хочете написати. Візьміть ручку, аркуш...

Ну, а для того, щоб мати під рукою молодіжку, радимо її передплатити. Поспішіть! Нагадаємо: наша з вами газета не лише доступна по ціні кожній молодій людині в час інфляції, а й цікава і буде ще цікавіша, коли ви до нас писатимете.

Юрій ЯРОВИЙ,
завідуючий сектором комсомольського життя.

«МОЛОДИЙ КОМУНАР» • 1 ВЕРЕСНЯ 1990 РОКУ • ТРЕТЯ СТОРІНКА

РЕЗОНАНС

«Скільки можна голих баб?»

Я дуже обурена деякими фотографіями у вашій газеті. Замість того, щоб вчити молодь етиці, ви перетворили своє видання в порнографічне. Мабуть, зі мною згодяться

багато хто. І якщо Василь Грив вважає, що фотографувати голих баб — це мистецтво, то я не згодна.

А потім ми всі обурюємось, що в країні таке твориться. Якщо в газеті молодіжній будуть друкувати такі речі, що ж тоді можна вимагати від нашої молоді?

Я б не хотіла витрачати гроші на таке видання, щоб мій син все це бачив у комсомольській молодіжній газеті.

Такі ж запитання я поставлю в об'ємній ЛІСМ.
Є. СОСНОВСЬКА.
м. Олександрія.

Життя — не тільки

строга мама

Шановна Є. Ф. Сосновська!
Як ми зрозуміли, Вас

обурюють фотографії, які розміщувались у нашій газеті. Ми не розділяємо Ваших почуттів. Якраз фотографії у нас досить стримані, і наш фотокор, Василь Грив, справді майстер своєї справи, здатний творити мистецтво. Але якщо й були якісь знімки, що нашоухують на не дуже цнотливі думки, то рі-

вень цієї нецнотливості кожна людина носить сама в собі. І якщо Ваш син хороший, порядний хлопець, має міцні моральні цінності, закладені Вами, то ніякі знімки не зможуть його переінакшити. Моральне обличчя людини складається роками, одна мить — нічого не значить.

І ще одне. Життя молоді людини складається не тільки із настанов строгої мами. І, мабуть, краще, коли хлопець чи дівчина, вступаючи у світ, мають певну підготовку, бо це ж страшно, коли в юних душах сіють цинізм «діячі» з підворотні.

З повагою
С. БОНДАР.

В ПЕРШЕ Євген Коновалець з'являється на політичній арені серед груп галицьких українців, котрі гуртувалися навколо Львівського часопису «Молода Україна».

Головною ідеєю, що їх об'єднувала, був націоналізм. Хоча лозунг «Україна — українцям без москалів, ляхів і юд», на їх погляд, давав пріоритет і можливість західним українцям бути пануючою нацією, однак це ніскільки не стосувалося відносин до австрійців чи мадярів до Австро-Угорщини, навпаки, вони вважали, що тільки під патронатом останньої за допомогою Австрійської Галичини можливо створити самостійну Україну.

Починається перша світова війна, націоналістичні проекти починають матеріалізуватися у сформований бойовий підрозділ Австро-Угорської армії — «легіон українських січових стрільців». Серед бійців легіону молодий поручик Євген Коновалець. Легіон бере участь у бойових діях, але проявити бойові доблесті поручику не вдається, блискавичний удар генерала Брусілова — і велика кількість стрільців опиняється в російському полоні. Серед них «зверх-патріот» Євген Коновалець. Доля закидає його в глибоку Росію, в табір військовополонених під Царицином.

Полон тягнувся надзвичайно, резолюційні події в Петербурзі спричинили його визволення. Почувши про національний рух на Україні, скорецько розмірковуючи в що це може вилитися, Коновалець гуртує навколо себе націоналістично настроєних добровольців із числа військовополонених січовиків, в основному виходців з Галичини, з ними пробігається до Києва і запропонує свої послуги Центральної Раді.

Колишній поручик стає командиром знов створеного полку січових стрільців. Його правою рукою — начальником штабу полку призначено земляка Андрія Мельника.

Якщо легіон січовиків був знярядом у руках загальновійськової політики Габсбургів, що прикривалися ідеєю визволення України від пану-

вання Росії, то полк Коновальця став знярядом в руках Центральної ради для боротьби проти радянського руху на Україні. Найганебніша сторінка в діяннях полку Коновальця — жорстоке придушення Київського січового збройного повстання 1918 року, що переросло в шестиденну оборону робітників заводу «Арсенал». Головним душителем повстання стала команда Коновальця. В бою було вбито близько 700 робітників, ще 300 розстріляно, бої тривали з 29 січня до 4 лютого. Але перемога була Піррова.

Недовзі Коновалець ві довелось втікати з Києва від загонів Червоної Армії. Брестський мир аніс нові несподіванки в його долю. Він знову в Києві в обзві німецьких військ та гетьмана Скоропадського.

З падінням Скоропадського й захопленням влади Директорією Винниченка-Петлюри, а перегодом — бригадою корпусу із шести полків січовиків стає ударною силою легіонівської контрреволюції.

Та коли Петлюра пішов на союз з Польщею, що ніяк не могла довіряти галичанам, він фактично продав Коновальця, абаючи в ньому серйозного конкурента на своє диктаторство.

Петлюра недооцінив свого «супротивника на роль українського Наполеона», Коновалець швидко порозумівся з поляками і зник з української політичної арени, щоб «впливати з Празі серед націоналістичної еміграції».

Побачивши, що тутешні «національні патріоти» зайняті безпредметними і довгими диспутами і розподіляють неіснуючу владу в далекій Україні, вір Коновалець зупинився на Берліні. Тут його пам'ятають ще по Києву, приймають з почестями, абаючи як «перспективного політика».

Є. Коновалець, майбутній «фюрер українців», прагне до зустрічі з майбутнім «фюрером німців» Адольфом Шикельгрубером-Гітлером. Перша історична зустріч сталася в 1922 році в Мюнхені в приватній «Хофбруйхаузі». Історія замовчує деталі зустрічі. Але, виходячи з її наслідків, можна кон-

статувати, що лідери залишилися задоволені. На сучасний манер, неформальні структури Німеччини нарядом з формальними визнавали українських націоналістів.

Зустріч залишила ще дещо: Євген Коновалець почав носити вуса «а ла Гітлер», вести себе на трибуні як його німецького колега. Кажуть, що то демонізм Гітлера. Про демонізм Коновальця говорить не прихидилось. Справа не в безталантиості останнього і навіть не у вусах, яких в Коновальця тоді ще не було, а в грошах — марках, які платили націоналістам німці. Як кажуть, музику замозають ті, хто платить гроші.

колонії українців у Манчжурії.

У 1931 році вже «коронований» вождь українців» вдруге зустрічається з Адольфом Гітлером. Це була й остання зустріч з Гітлером. Надалі фюрер не дозволяє собі такої вольності. Васали повинні знати своє місце. Тепер аудієнції обмежувались лише Розенбергом — теоретиком фашизму, Карнісом — шефом німецької військової розвідки та Гітльсом — головним інспектором таємної поліції з верха Рейху та представниками середнього й нижнього кіла німецької адміністрації на місцях.

У націоналістичній літературі «вказують на свої

юзники», так і погрози, на зупиняючись перед фізичною ліквідацією». Коновалець був признаний лідер українського націоналізму. Він, як належить «фюреру», не терпів інших точок зору, це не влаштувало молодих членів ОУН. Ці вважали Коновальця за людину вчорашнього дня, за «музейний мотлох». Терор, який приніс успіх фашизму в Європі, був в очак молодих універсальним засобом, котрому протидіяють «старі ОУНівці» і їх лідер.

Молодий Бандера не одноразово піддавав критиці стратегію та тактику Є. Коновальця, котрий являв не дооцінював свого опонента і це він зрозумів тільки після вбиства Б. Перацького. Бандера як людина дії жадав не тільки активності, будучи представником середньої ланки, він відчував поширення невдоволи до націоналістів з боку широких верств українців, бачучи напруженість «боротьби за націю» не проти антагоністів геноциду, а, як правило, проти демократично настроєних людей. Створювалася ситуація втрати підтримки ОУН з боку жителів Галичини та Волині. Пограбана була якась акція. Акція досить безумна та епіганна, з допомогою якої можна було б показати німцям, що Коновалець вже не вождь, що ж то за лідер, коли його підлеглі роблять, що хочуть, називають вбивають міністра союзної держави тих, на чий маркі існують. Німцям імпонують «люди натиску», заодно вони побачать істинного лідера ОУН і поставлять на нього. Крім цього притупиться надозіра простих людей, щиро вірячих в ОУН, та й поляки втихомиряться. Ще будучи в німецькій спецшколі в Данцігу, С. Бандера розумів, що німецько-польська угода, якщо її укладуть, с на чим іншим, як «фіговим листком», котрий Гітлер відкине, йдучи на Схід. Отже, жереб кинуто. Вибір ідеальної жертви для акції випав на Перацького — міністра внутрішніх справ Польщі. Вбиство міністра справило враження шоку на Є. Коновальця. Він зрозумів, що в ОУН виник ще один «центр влади» на

чолі з самолюбивим, шаленим Степаном», претендуючим на роль «українського Наполеона».

А що ж німці? Обмежились рядом зовнішніх політичних демаршів з боку Гельсінкського відомства. Розрахунок Бандери виявився точнішим. Фашисти не збиравались жертвувати своєю «п'ятою колоною» — українськими націоналістами напередодні великої військової кампанії на Сході. Зараз їм були більш потрібні терористи, чим трибуни, претендуючі на роль національних лідерів. С. Бандеру помітили і оцінили по заслугі, оскільки прийшов його час. Авторитет Бандери піднявся серед рядових членів ОУН, та серед націоналістичної еміграції. Це створювало нерозуміння в ОУН. Арешт С. Бандери лише відтягував ліквідацію цієї напруги.

Тільки практика, дії могли астенізувати репутацію «істинного вождя української нації» Є. Коновальця. Він зробив ставку на створення терористичних конспіративних загонів. У 1937 році сформований перший з них — «Возки». «Фюрер українців» пишався цим. Він хоча показати німцям, що «ще молодий, що є порох в порохівниці» і організовує нараду представників націоналістичного руху з усіх кінців світу, де жили українці. Тема обговорення — консолідація сил.

З німецьким паспортом на ім'я Йосипа Новака Коновалець вирушив до Роттердаму, де повинна була пройти нарада. 23 травня 1938 року після зустрічі з активістами руху в готелі «Атланта» український фюрер» вийшов на вулицю подихати свіжим повітрям. Це була його остання прогулянка. Перед готелем він упав на тротуар, поштовханий вибухом бомби. Одні говорять, що вона була змонтована в годинник Коновальця, інші — що знаходилась в пакеті, котрий той держав у руках. Так закінчилась біографія Євгена Коновальця, «першого фюрера націоналістів», засновника кривавої ОУН.

Підготував
В. БЕЗПАЛИЙ,
кандидат філософських наук.

ХТО Є ХТО?

ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ Є. КОНОВАЛЬЦЯ

Після цього симпатії німецьких властей до Є. Коновальця ростуть. Йому запропонували перевести штаб УВО з Праги до Берліну. Але «лазери націоналіста Муссоліні» не дають покою Коновальцю. Зріє ідея консолідації всіх закордонних українських націоналістичних сил.

У листопаді 1927 року на одній із нарад УВО прийнято рішення про консолідацію руху і взятий курс на створення єдиної націоналістичної організації.

27 січня 1929 року у Відні було проголошено створення ОУН (Організації Українських націоналістів).

Підтримка спецслужб Німеччини, Італії дала можливість вирішувати кадрові питання — підготовку бойовиків для націоналістичного підпілля. Служителі плаща та кинджала широко відчинили свою мережу спецшкіл, училищ, інститутів для наання майбутніх терористів. Так, Коновалець побував в Данцігу, Берліні, Бренері (Італія) в компанії з Рішардом Яри, Анта Павловичем та іншими.

Коновалець роз'їжджав по світу. «Фюрер українців» шукає підтримки в Англії та Франції, в Югославії та Америці, Швейцарії і навіть в далекому Китаї, де хоче ззовніати симпатії до своєї особи 250-тисячної

ідейні, моральні витокі. В реальності все було більш прозаїчно. «Фюрер всіх українців» отримував із фондів німецьких спецслужб десятки тисяч марок щомісяця. На той час це досить велика сума. Звичайно, гроші задарма не давали.

1930 р. — вибух бомби в редакції львівської прогресивної газети «Сила» — причина акції: «повинна продемонструвати, що з більшовицькими будемо боротись по-дідними технічними засобами» (із націоналістичної листівки).

21 жовтня 1933 р. — вбито секретаря радянського консульства у Львові Андрія Майлюка.

1934 р. — вибух в редакції антифашистської газети «Праця».

1934 р. — вбиство міністра внутрішніх справ Перацького.

1936 р. — вбиство у селі Двірці Львівського воєводства українця-антифашиста Білецького, йому відрізають голову і ножем на обличчі вирізають хрест.

В ОУН напередодні 1934 року намітилася розкол. Коновалець, алажа, що досягнення цілі можливе через сполучення «клопотної нелегальної» як пролагодистської, так і терористичної роботи, через подання тиску на «великих політиків» як со-

зачкають ровесників. Олена вчиться в 9 класі. Любить гімнастику, вже 5-й рік займається аеробікою. Колекціонує фотографії різних порід собак. Любить літературу, сама пише вірші, пробує створювати музику. Олена листується з друзями з НДР, Чехословаччини, США, Угорщини. Допоможе налагодити контакти з іноземцями, якщо хтось з нових друзів побажає. Отже адреса Олени: 317328. Доброземський район, м. Помічна, 2, вул. Пархоменка, 2. Пушкіно Олені.

Хлопці з Онуфріївки надіслали колективний лист до «Молодого комунара». Сподіваються, що на нього відгукнеться хороша дівчина. Але Юра Котенко, Віталій Береза, Михайло Буланюк і Валерій Демешко забули вказати свій вік. Тож, щоб запобігти плутанині, радимо їм самим написати листа хорощій дівчині, чий адресу знайдуть у нашій рубриці. Демонілись?

Публікуємо ще кілька адрес наших дописувачів...

З Доброземського району: 317327, м. Помічна, вул. Чкалова, дім 3, Кулігіній Тетяні (їй 12 років).

З Кіровограда — 14-річна Тетяна Соколовська, 316029, Кіровоград, вул. Маршала Конева, 7, кв. 194.

16-річний Едуард Лесников. 316031, Кіровоград, вул. Пачаєва, 29, кв. 127.

З Новомиргородського району:

317411, Новомиргородський район, село Турія, 5р.-2. Павленко Василью (йому 17 років, захоплюється спортом і літературою).

Із Світловодська:

317000, м. Світловодськ, вул. Б. Хмельницького, 148. Михайленко Оксані (навчається у 8 класі).

Дуже просимо вас, вишукати обов'язково свій вік, адже кожен банас листуватися повинен з ровесниками і десятикласники, мабуть, не поспішають писати листа шестикласниці.

А цю адресу ми друкуємо особисто для дівчинки Людмили із села Соснівці. Там Палюхович, з якою вона познайомилась з допомогою нашої газети, загубила її адресу і дуже просить написати їй знову. Отже, Людо, відгукнись. Адреса Тетяни Палюхович: 317441, Новгородківський район, село Ігуло-Кам'янка.

ОГЛЯД ЛИСТІВ

Добрий день, дорогі читачі! До рубрики «Хочу листуватися» продовжує надходити багато листів. Ми вдячні вам за підтримку, адже більшість з вас не погодилася із пропозицією «закрити» рубрику. Великого і гарного листа написала нам з цього приводу Ірина Ярмова з міста Олександрії. Вона підтримує існування рубрики «Хочу листуватися».

Ірина багато розповідає про себе. Не зважаючи на те, що їй 20 років (мій іншим, нам пишуть і старші за віком друзі), вона теж хотіла б завести листові знайомства з хорошими людьми. Себе Ірина характеризує як людину дуже товариську, яка цікавиться всім на світі. Ось її адреса: 317900, м. Олександрія, вул. Пархоменка, 177. Ярмова Ірина.

Цікавий лист надійшов від Олени Пушко з Помічної. Дівчина детально розповідає про свої захоплення, і в нас немає підстав думати, що її лист не

КІРОВОГРАД ПОЧИНАЄ СТОМЛЮВАТИСЬ

Документація на пуск у дію другої черги очисних споруд обласного центру була підписана представниками відповідних служб ще наприкінці минулого року. Згідно норм, вісім місяців дається на те, аби поступово ввести готові до експлуатації споруди в дію. Нині пора б уже міським очисним запрацювати на повну потужність. Про те, як стоїть справа насправді, кореспондент «МК» розмовляв з інспектором Кіровоградського міського держкомприроди М. С. Дубовим.

КОР.: Початок вересня — традиційний час активізації сил, які борються у світі за збереження й захист навколишнього середовища. За старою традицією можна було б говорити про нові наші успіхи в його охороні на терені Кіровограда, особливо в справі зведення очисних споруд...

М. Д.: Давайте порівняємо деякі цифри. Водопостачання Кіровограда нині складає 130—135 тисяч кубометрів на добу, а потужність очисних після пуску в дію другої черги — 60 тисяч. До того ж, аби встановився оптимальний режим роботи нової будованої черги, треба, щоб вона працювала в нормальному режимі; очисні ж перевантажені більше як удвічі, що значною мірою заважає ефективній очистці.

Не треба забувати, що старі очисні працюють з 1974 року без ремонту. Незабаром вони будуть зупинені, так, що навантаження на другу чергу ще зросте...

КОР.: З ваших слів стає зрозумілим, що Інгул в Кіровограді й південніше не позаздриш. Але, можливо, є якась надія на третю чергу очисних?

М. Д.: Проектна документація на будівництво її потужністю в 100 тисяч кубометрів на добу буде підготовлена до травня 1991 року. На будівництво треба буде 56 місяців. Якщо до того часу обсяги водопостачання Кіровограда залишаться на сьогоднішньому рівні або зростуть ледь-ледь, тоді проблему очищення води в місті можна буде вважати вирішеною.

КОР.: Від чого залежить найперше, чи вдасться здійснити задумане?

М. Д.: Від стану нашої економіки.

КОР.: Про що свідчать аналізи води, яка стікає сьогодні в Інгул,

М. Д.: Тривалий уже час через великий обсяг стоків біологічне їх очищення на очисних майже непомітне.

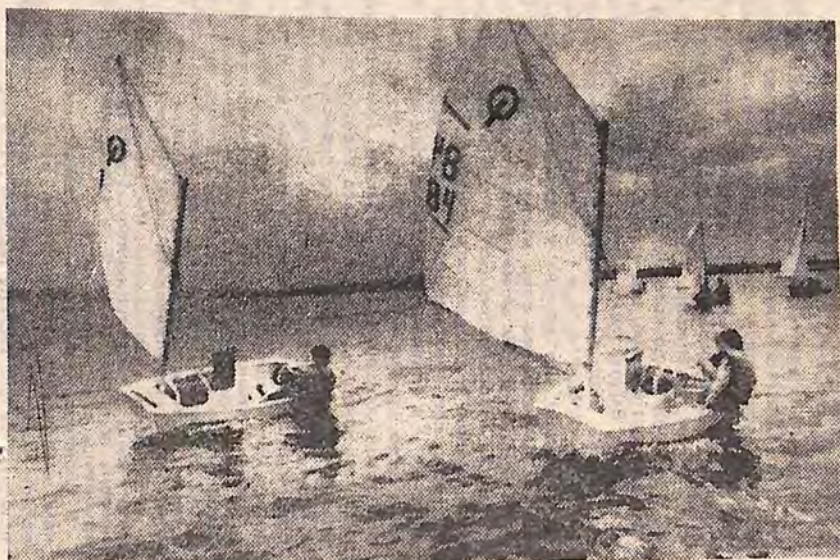
КОР.: Як оцінюється рівень екологічної безпеки Кіровограда на фоні республіки?

М. Д.: Ми знаходимося приблизно посередині. Але це далеко не «золота середина». Кожен день інтенсивного забруднення навколишнього середовища наближає нас до такого стану, в якому знаходяться так звані «стомлені міста» (приміром — Запоріжжя).

КОР.: Чи ж усвідомлюють це всі кіровоградці, в першу чергу — керівництво великих підприємств — забруднювачів?

М. Д.: Наведу тільки один приклад. Вже не один рік великою загрозою здоров'ю кіровоградців є ливарні виробництва «Червоної зірки». Чи не стільки ж часу їдуть безплідні переговори про переведення цих виробництв за межі міста. І це незважаючи на те, що ливарний завод (с-ще Нове) належить до одного з «Червоною зіркою» міністерства... Певно, це ще одне свідчення того, що союзним відомствам-монополістам наші проблеми мало цікаві.

КОР.: Дозвольте побажати вам на прощання послідовності в охороні навколишнього середовища. І — дякуємо за інтерв'ю

ЗАПОРІЖЖЯ. Великою популярністю у молоді міста користується яхтний клуб «Металург», що налічує близько 200 вітрильних суден різного класу. З успіхом виступили місцеві яхтсмени на недавній першості республіки, завоювавши 5 срібних медалей.

На знімку: на тренуванні — юні яхтсмени.

Фото О. КРАСОВСЬКОГО.
(Укрінформ).

А «МЕРТВА ГОЛОВА» ЛЕТИТЬ НА ПІВДЕНЬ

Вже наприкінці серпня темно-зелені листочки осокорів стали бліднути, світлішати, набирати жовтуватого відтінку. Все більше забарвлюються в багрянець черешня, осика, калина. А ось крони кленів змінюються неоднаково. Один стоїть, ніби поділений надвоє: південний бік ще зовсім зелений, північний — наче присипаний золотистою порошею. Інший зі сходу також зелений, а з півдня і заходу спалахує багрянцем. Кленові листочки часом поцятковані, що надає їм особливої краси.

З кожним днем прозорішими стають ліси, парки й сквери, гублять свою таємничість. Осінь змінює барви. Цвітуть осінні квіти. Малиново-фіолетовим кольором переливаються мальвові-наличники, ніби золотом — лещини; доцвітають петрові батюги й дзвоники, волошки й гвоздики, гусячі лапки.

Поденкуди стеляться бузкові килимки чебрецю і вересу.

З поступовим похолоданням опадають гладіолуси. Хризантеми й жоржини цвітуть аж до морозів.

У серпні одна за одною відлетіли у вирій зозулі, за ними — іволги. Невдовзі полетять одуди, мухоловки, міські й берегові ластівки, лелеки, очеретянки, солов'ї. До кінця вересня відлетить більшість перелітних птахів. Тільки шпак не поспішатимуть.

Панує думка, що ті птахи, які раніше відлітають, пізніше й повертаються навесні. Переважно це так. Однак лелеки не вкладаються в цей графік. Відлітають вони, починаючи з середини серпня, але наступного року повертаються рано — у другій половині березня. Недарма наші предки вважали делек божественними птахами. Їхній

приліт співпадав із приходом весни за календарем наших предків, а відліт — із кінцем літа. Готуються до зими й птахи, що не відлітають. Ось ладеринувата сойка цілий день носить жолуді й ховає їх всюди: під дахами будинків, у порожніх гніздах, опалому листі. Повзир любить горіхи ліщини й заганяє їх у щільні кори дерев, де й розбиває потім; нлени крильця та горішки липи складає в дупла.

До речі, на південь відлітає не лише багато птахів, а й деякі метелики. Приміром, реп'яхівка, адмірал, бражник «мертва голова». Реп'яхівка — аж до Африки. Що ж до більшості метеликів, то вони, як і решта комах, не доживають до зими: вмирають разом із відходом літа, сонця і тепла.

Р. ДАЙДАКУЛОВ,
дійсний член Географічного товариства СРСР.

ПОЇЗДКА ЗА КОРДОН

Інформація відділу віз
і реєстрацій УВС

За останні роки в нашій країні прийнято багато документів, направлених на спрощення порядку виїзду за кордон і в'їзду в СРСР. Діючі нормативні акти приймаються в повній відповідності з міжнародними угодами.

Порядок виїзду за кордон і в'їзду в СРСР у приватних справах визначений постановами Ради Міністрів СРСР № 1064 від 28 серпня 1986 року і № 1119 від 27 вересня 1988 року, а також внесеними до них доповненнями та змінами в зв'язку з подальшою демократизацією нашого суспільства.

До мінімуму скорочено строк розгляду виїзних анкет-заяв, де тепер дані вказуються лише на заявника і того, хто запрошує. Не потрібно ніяких характеристик з місця роботи, довідки про надання відпустки, про допуск до секретних документів і багато інших, що припиняли права людини.

Для тимчасового виїзду в соціалістичні країни на безвізовій основі замість паспортів введені спеціальні вкладки до внутрішніх паспортів, що значно прискорило оформлення документів для закордонних поїздок.

Всі ці спрощення в оформленні документів сприяли розширенню контактів радянських громадян із жителями зарубіжних країн.

Нині, коли наша країна переживає економічні труднощі, окремі громадяни використовують поїздки за кордон для наживи на нетрудових доходах шляхом масового скуповування в торговій мережі дефіцитних товарів і реалізації їх за кордоном. У багатьох випадках комерційні поїздки здійснюються ор-

ганізованими групами контрабандистів, котрі «аміло» скуповують оптом дефіцитні товари з баз і торгових точок.

У зв'язку з цим 20 липня ц. р. Радою Міністрів СРСР прийнята постанова № 719 «Про додаткові заходи по попередженню контрабанди та інших незаконних дій, пов'язаних з полегшенням пропуску громадян через державний кордон СРСР», згідно якої припинено видання вкладишів до паспортів громадян СРСР особам, котрі бажають поїхати в Республіку Польщу, Чехословаччину і Словаччину Федеративну Республіку, Угорську Республіку. Виїзд в ці країни ТИМЧАСОВО буде здійснюватися лише за загальногромадянськими закордонними паспортами.

З урахуванням великого дефіциту бланків закордонних паспортів тепер будуть оформлятися лише поїздки особам, у котрих є ці паспорти, а також тим, хто їде до прямої рідні (до матері, батьна, до дітей, сестер-братів). Решта заяв розглядатимуться в міру надходження додаткової кількості паспортів, про що буде повідомлено в паспортні відділення області.

Виїзд радянських громадян в Німечку Демократичну Республіку здійснюватиметься по вкладишам до внутрішніх радянських паспортів за умови виїзду лише повітряним чи морським транспортом (на звороті проводиться запис).

Оформлення закордонних поїздок в Румунію, Болгарію і Югославію залишається попереднім, тобто за вкладишам, однак без права транзитного проїзду територією Угорської Республіки.

Ще нагадаю про деякі положення, котрі повинні знати всі бажаючі виїхати за кордон на тимчасове чи постійне місцепроживання.

З клопотанням про виїзд за кордон можуть звертатися особи, котрі досягли 18 років. Діти до 18 років можуть виїжджати за кордон лише за клопотаннями законних представників (батьків, опікунів) і, як правило, при їх супроводі.

Клопотання про виїзд з СРСР приймаються на розгляд при наявності у заявника індивідуального запрошення (виклику) від родичів чи знайомих (при виїзді на постійне місцепроживання лише від родичів), котрі проживають за кордоном, довідки спільки товариства Червоного Хреста і Червоного Півмісяця про збереження могили, а також телеграми про тяжку хворобу чи смерть близької рідні, завірених державними закладами чи лікарем.

Анкетні дані на замовника і адреса місцепроживання в цих документах повинні повністю відповідати анкетним даним його паспорта. Не оформляються документи для поїздки за кордон за викликами, в яких є вилучення, поправки без відповідних обмовок, чи самостійне вписування інших осіб. Запрошення повинні завірятися компетентними органами за місцем проживання і забезпечені перекладом (крім запрошень з соціалістичних країн).

Ті, хто виїждить у закордонні поїздки в приватних справах, зобов'язані до виїзду з СРСР придбати квитки на поїзд як у місце слідування, так і зворотні. При виникненні ускладнень з поверненням на батьківщину в зв'язку з відсутністю квитків, радянське посольство та інші радянські закордонні установи не можуть надавати допомогу в їх придбанні через відсутність для цього коштів.

У зв'язку із зростанням кількості бажаючих здійснити закордонну подорож, попереджую про те, що дозвіл на виїзд дійсний лише протягом 6 місяців, тому громадяни можуть раніше до того, як планують піти у відпустку, оформити закордонні документи, не створюючи критичних у роботі моментів для себе і для співробітників відділу віз і реєстрацій, на яких нині навантаження в роботі зросло в багато разів.

В. ПОЙЧЕНКО,
заступник начальника відділу паспортної роботи і відділу віз і реєстрацій УВС,
майор міліції.

Вітрила

Віктор Володимирович Власенко народився і виріс у Панчевому. Тут ходив до школи, коли директором був Іван Костянтинович Бобир. Тут підлітком брав участь у будівництві сучасної будівлі школи. Хіба знав він тоді, що ця школа стане місцем його моральної і фізичної загибелі, що звідти він вийде в ролі блязня, там загинуть його плани, надії, сподівання.

Директором школи стала приїжджа жінка Маріам Абдулаєвна Гіріч. Приїхала вона до села не сама, а з родиною і поселилися вони у шкільному інтернаті. Поряд зі школою було ще одне приміщення — колишній побутокмбінат. Якось в тому будинку почали творитися дивні речі. З листа В. В. Власенка, який був надрукований в газеті «Жернова» (1989 р.), органі комітету соціального захисту (м. Москва).

«Там влаштувалися оргії із запрошенням молодих жінок. Клієнтками «веселого будинку» була районна номенклатура, яку систематично доставляли службовим транспортом».

Крім того, адміністрація школи виписувала кошти з колгоспу (через сільраду) ніби на ре-

«НЕБЕЗПЕЧНИЙ УЧИТЕЛЬ»

монт школи, а насправді ж гроші дівалися невідомо куди.

Віктор Володимирович був на той час класним керівником. Якось помітив, що його учениці не певно себе ведуть. Запитав у чому справа. Ті дівчата жили в інтернаті, бо самі з іншого села. Виявилось, тих дівчаток намагалися залучити до розваг. Прямо серед зими батьки забрали дівчат зі школи. Було це в 1985 році.

Про все це в селі говорили, але тихенько, по кутках, а Власенко десь обурився привселюдно. От і потрапив у «небезпечні».

Якось Віктор Володимирович захворів. Викладав він у школі географію, хоча за професією був біолог (закінчив Уманський педагогічний інститут і Українську сільськогосподарську Академію). Тож під час хвороби Власенка, комусь дуже потрібно було проводити атестацію. До сільської лікарні завітала М. А. Гіріч. Як стверджує Віктор Володимирович, після її візиту, його почали лікувати сильними гормональними засобами. Атестація, звичайно ж, показала, що В. В. Власенко не може надалі залишатися в школі і його було звільнено. Здоров'я погіршилось і він змушений був звертатися до лікарів. На жаль, якщо ви вже мали справу з лікуванням психічних захворювань (а свого часу в районній лікарні йому приписали нейролептики), то коли ви звертаєтесь за медичною допомогою, вас можуть автоматично відправити до психішки. Що й сталося з Віктором Володимировичем. Його туди відправили трішки. У результаті на сьогодні він має купу хвороб, його організм отруєний. Працювати йи не може.

— Який з мене зараз учитель? — розводить руками Віктор Володимирович. Після шоків у психіку (це після введення високотоксичних лі-

ків), коли очунаєш, то не знаєш, як тебе звати.

Після звертання його в комітет соціального захисту, у міжнародні організації у Панчеве до Власенка завітала комісія. У складі її був і завідувач райвно. Пропонували все забути, пропонували навіть повернутися до школи. Але... Віктору Володимировичу на сьогодні потрібна кваліфікована медична допомога. Треба відновити здоров'я фізичне й моральне.

У квітні цього року «небезпечний» учитель одержав документ з Міжнародного незалежного дослідного центру по психіатрії (м. Москва) за підписами трьох психіатрів-експертів М. Г. Царгородцева, О. В. Ухової, М. М. Єсіна, яка містить такий висновок: «Власенко В. В. психічними захворюваннями не страждає і раніше не страждав». Щоб добитися цього висновку, Віктор Володимирович пройшов три роки страшних випробувань, хвороб, моральних репресій. І спробу сьогодні щось комусь довести! Навіть люди, які не мають ніякого відношення до цієї справи, подивляються на Власенка підозріло, все-таки, колишній психічний хворий. Не будеш же кожному папір показувати.

Я не звинувачую рядових виконавців чужої волі у справі Власенка. І лікар з Панчєвого, який перший «приписав» Вікторові Володимировичеві гормональні засоби, ні районного психіатра, ні прокурора району, який писав учителеві з Панчєвого відписки, ні багатьох-багатьох інших виконавців волі «зверху», які так чи інакше доклали рук, щоб покласти долю «шкучака» справедливості. Ті люди — просто геинтики в системі. Вони самі — жертви її, бо уявляють собі як жити тому лікареві з Панчєвської лікарні (до речі, він з сім'єю виїхав із села), знаючи, що він допоміг морально вбити людину? Що може бути страшніше за муки власної совісті? Були, правда, в цій історії й люди, які могли б допомогти, хоча й їхня влада не була занадто великою. Звертався Віктор Володимирович, наприклад, до тодішнього завідувачого відділом пропаганди і агітації райкому партії П. О. Грузди. До обласного начальства. Але відповідь була приблизно така: «Вам треба лікуватися».

На сьогодні з районної лікарні зникла в невідомому напрямку історія хвороби В. В. Власенка, так що довести, ніби саме застосування ліків проти «психічних» захворювань поклали на його здоров'я, важко. Але людині потрібна допомога. Ми мусимо пробачити йому його «дивність». Скільки таких «диваків» перекочували по психічних лікарнях, а діагнози ж їм ставилися, завдяки тим думкам, які сьогодні звучать з найвищих урядових трибун! Тоді ж, це забезпечувало їм статус «соціально небезпечних».

Гляньмо на сьогоднішнє село. Скільки прикладів, коли голова колгоспу бере на себе роль феодала на своїй території — що хоче, те й робить. А чесні, порядні люди просто бояться. Сильки у нас сліз, горя через це? Та й бідні ми, мабуть, ще й тому, що творчий, робочий потенціал талановитих людей, майстра, в селі, часто й у місті, залишається не потрібним нікому. Замість цього народиться бруд, розпуста, підлість. Доки це буде?

с. Панчеве,
Новомиргородський район.

СЮРЕЛ.

«ЧЕРВОНІ ВІТРИЛА» ЧИ «ГАРНІ КОМПАНІЇ»?

У «Вітрилах» за 28 липня ц. р. було опубліковано замітку під назвою «Таких — навалом». У ній такий собі Сергій досить докладно описував свій спосіб життя і погляди на спілкування з діачатами. В основному в хлопця все зводиться до «чого ламається — всі одного хочуть». Розповідь рясніла термінами «пацанка», «баба», «свинія», «перепихнутися». У «Вітрилах» за 11 серпня ми надрукували відгук на цього листа кировоградки Лілі, про зміст якого говорить заголовок: «Неправда! Таких — дуже мало!».

Однак основний резонанс мав перший лист — до нас ішли категоричні

дзвінки: «Що ви пропагуєте? Чого ви навчаєте молодь? Вас ніхто читати не буде, як подібне друкуватимете. Таке страшно дітям показувати!».

Ми далекі від думки, що «таких навалом», що їх більшість чи що навіть їх дуже багато. Але — озирніться доколя! Послухайте розмови молоді, наприклад, у кировоградському кафе «Фонтан». Корозія необов'язковості, примітивізму, вульгарності, цинізму, роз'ївши наше життя, не обминула й взаємин між хлопцями та дівчатами. Чи ми помиляємось?

Підозрюємо, що бажання не бачити подібних листів у газеті, висловлюють

«ЗАЛИШАЄТЬСЯ ДРУКУВАТИ ПАРНОГРАФІЮ»

Хоча я з комсомольського віку давно вийшов, але читаю молодіжні видання, згадую свою молодість і порівнюю, про що писали тоді і що пишуть у наш час.

Я не проти сучасної гласності і плюралізму. Але будь-яка публікація повинна мати ще й виховну функцію.

Але ж подивіться, що ви друкуєте? У вашій газеті з'являються такі матеріали, що соромно читати! Вони не випадають ні в які рамки людської моральності і елементарної пристойності. А ви ж, повторюю, повинні виховувати наше підрастаюче покоління.

Думаю, що нема необхідності наводити багато прикладів подібних публікацій — ви про них самі добре знаєте. Але те, що я прочитав у газеті за 28 липня ц. р. під заголовком «Таких — навалом», перебільшило всі мої сподівання і я не знаходжу слів для висловлення не тільки свого, але й багатьох інших людей, які прочитали цей пасквіль, обурення.

Товариші журналісти! Опам'ятайтесь! Що ви проповідуете, чому ви вчите нашу молодь? Замість того, щоб боротися з такими ганебними явищами, ви вчите тих «пацанів» та «пацанок» антиморальній поведінці, розпущеності і цинізму.

Такі, з дозволу сказати, матеріали тільки погіршать і без того аморальний стан деякої частини нашої молоді! Тепер, після публікації таких пасквілів, мабуть, газеті залишається переходити на друкування у відкритому вигляді матюків і парнографії. Тільки такий напрошується висновок.

П. ЛАЗОРЕНКО,
учасник Великої Вітчизняної війни, член КПРС
з 1945 року
м. Кіровоград.

«ЦЕЙ ПІДЛИЙ СВІТ»

Коли прочитала лист Сергія «Таких — навалом», мені дуже захотілось поговорити з автором листа.

Знаєш, Сергію, багато таких дівчат, як ця «пацанка». Серед них є й школярки і дівчата старші. Так, ти правий, їх просто навалом, але що ж тут хорошого! І що хорошого в тому, що ви їх вибираєте, замість люблячих і чесних дівчат? Я таких зневажаю! А їх стає все більше. На жаль, я цей паскудний світ знаю навіть дуже добре. Мені не хочеться розповідати про його закони. Слава богу, моє життя проходить поза тим підлим світом. Ось уже кілька місяців я зустрічаюсь з хлопцем, який любить мене. І якого люблю я. Ми щасливі і нам добре едако.

Мені широко жаль і тебе, Сергію, і півхвилини тобою дівчину, і цю «пацанку», яка принижують Сергію, по-

«Усім хитрий! Знайомо. Повернися боком... Так, добре. Тепер підніми руки. Та не сунься, зараз пташка вилетить. Прекрасно, спасибі», — от і готова одна з останніх композицій «Дівчина і літо». Коли грайлива спідниця, поцуп'ювана сумочка і безтурботний настрій. І вже ось-ось на порі... «Дівчина і літо». Учиняєна форма (за довідкою зі школи), банти, суми, зачіска — і дівчата. Але усімліна хай все одно ли...
Фото В. ГРИБА.

РЕЗОНАНС

е основному ядид старшого віку і, мабуть, педагогі. А хто ж вигодував і виховав отих підлітків, що прогрозять діачат у карти і п'ють у під'їздах із горла? У кого вони гідких стів навчилися? У газет? Та вони лише роки зо три, як почали більш-менш безбоязно вживати слово «секс».

Писати про щось зовсім не означає схвалювати описане чи пропонувати як зразок для наслідування. Редакція повністю розділяє обурення наших дописувачів «коханьям» на межі зоології. І ми вважаємо — так жити не можна! З радістю надрукуємо листи, де розповідається про любов, як у «Червоних вітрилах» Гріна — тільки ж пишуть нам про неї.

КУДИ

СХОВАТИ НОГИ?

Мені 15 років. Після трудового тaborу у мене появились рани на ногах. Коли загоїлися, zostалися сині плями. Хочу носити коротку спідницю й шорти, ходити на річку. Та коли роздягнусь, всі звертають увагу на ноги. Допоможіть мені!

Н. О.

м. Кіровоград.

Шнода, що авторка не написала, якого походження були у неї ушкодження на ногах, тому можемо дати лише загальні поради. Деякі ранки — розтертості від тисного взуття, овинки — лишаться сліди дуже довго, і в цьому разі слід звернутися до лікаря-дерматолога. Плями утворюються і від укусів комарів. Тоді, коли ви не збираєтесь купатися, припудрюйте темні місця чи покривайте тональним кремом. Шкіра в місцях ушкодження синіє, коли мерзне, тож у прохолодну пору одягайте колготки чи бріони.

думай, хіба життя буде мати смисл, коли юність не знає прекрасного і твою любов ти розумієш на дрібні моменти і роздася невідомо кому.

Мені так хочеться, щоб ти зустрів свою Джульєтту!
Іра, 16 років.

м. Кіровоград.

«ХОЧУ БУТИ СОБОЮ»

Я прочитала замітку, опубліковану в «МК» за 28 липня ц. р., Сергія «Таких — навалом» і стало гірко. Невже ми «докотилися» до цього? Наша сучасна молодь, хто вона — рокери, панки, металісти, проститутки? Ось думай: якою бути, щоб не відстати від моди? Може стати також, як «пацанка» з Сергієвої розповіді? Але ж ні! Я не буду ні до кого пристосовуватися, а буду сама собою. Сергій пише, що «таких — навалом». Я згодна, в наш час багато таких дівчат, але ж є серед нас і ті, які знають собі ціну. Сергій пише, що зустрічається з дівчиною більше місяця і покинув, бо «не дала». Ну, що ж, видно, що дівчина з розумом. А я особисто і взагалі дивуюсь, як вона могла зустрічатися із Сергієм! І про що з ним можна говорити, якщо він тільки і думає, як «свого добитись»? А такі «пацанки» йому до душі, можна порозважатися і забути. Але ж приїде час, коли все «це» набридне, захочеться знайти собі дружину, і я впевнена, що він не піде до такої пацанки, а буде шукати «чистішої». Я не знаю скільки Сергієві років, але думаю, що небагато. Тому, що душа а нього ще юнацька. Я знаю багато хлопців, яким уже за двадцять. То у них думки з цього приводу зовсім інші. У мене багато друзів — хлопців. Тому після Сергієвої розповіді мені стало лячно, а ралом на місці моїх друзів могли опинитися такі як Сергій з Колею?

У мене є хлопець, з яким я зустрічаюсь уже рік. Подібно Сергію сьануть: «І як він міг зустрічатися з такою ідеалісткою?». Ні, я не «ідеалістка», я така, як і всі: ходжу на дискотеки, на відеофіліми, займаюсь сучасною музикою, захоплююсь групою «Ласновий май». І тому йому так цікаво проводити свій вільний час зі мною, а не з такими «пацанками». Ну, що з того, порозважались хлопці з тою «пацанкою», і забули про неї через тиждень, а потім пуста. І не знаєш, до якого берега прибитись, адже всюди пусто.

Я впевнена, що Сергій, ще замислиться над питанням, чи потрібне «зітхання», чи «баба, з якою можна робити усе». На цьому я закінчу свій лист. Але, як прикро кути від хлопців подібні розповіді!

Олена.

с. Підлісне
Олександрівський район

Якби я був міністром

Нелегке життя молодих у, надаяються, за згодою вчителів, особливо на із відповідними організаціями, установами та товариствами, додатково права залишалися в сільській міс-

но відправити до психушки. Що й сталося з Віктором Володимировичем. Його туди відправляли тричі. У результаті на сьогодні він має купу хвороб, його організм отруєний. Працювати він не може.

— Який з мене зараз учитель? — розводить руками Віктор Володимирович. Після шоків у психушці (це після введення високотоксичних лі-

мабуть, ще й тому, що творчий, робочий потенціал талановитої людини, майстра, в селі, часто й у місті, залишається не потрібним нікому. Замість цього плодиться бруд, розпуста, підлість. Доки це буде?

ОРЕЛ.

с. Панчеве,
Новомиргородський район.

«Усміхніся! Знімаю. Повернися боком... Так, добре. Тепер підніми руки. Та не сунься, зараз пташка вилетить. Прекрасно, спасибі», — от і готова одна з останніх композицій «Дівчина і літо». Коли грайлива спідничка, поцільована сумочка і безтурботний настрій. І вже ось-ось на поріг — «Дівчина і літо». Учнісська форма (за довідкою зі школи), банти, сумки, ученицями — діловитість. Але усмішка хай все одно ли...

Фото В. ГРИБА.

Якби я був міністром

Нелегке життя молодих учителів, особливо на селі, дають їм відповідні організації, установами та товариствами, додатково права матерів-одинок, політичних в'язнів, противників режиму апартеїду, вегетаріанців, юних туристів, натуралістів та водолазів СРСР.

5. Разом з Міністерством торгівлі СРСР затвердити перелік набору речей першої необхідності для учителів, а саме: рюкзак, сапа, куфайка, майка, гамак, наждак, сірники, сіль, пічка-буржуйка, корито, цеберка, лавровий лист, намет, тачка (з двома колесами), туалетний папір, набір супів «Кабан у пакетах», шахи, сопілка, рояль, свічки, валинки, рибальські чоботи, ласті для підводного плавання, віник, цвяхи, дрова.

Для полегшення придбання вищевказаних речей, з них Міністерство торгівлі СРСР за нашим проханням складе набір «Юний педагог на селі». Цим набором будуть забезпечені молоді вчителі, які направляються на роботу у села з високим та середнім рівнем розвитку.

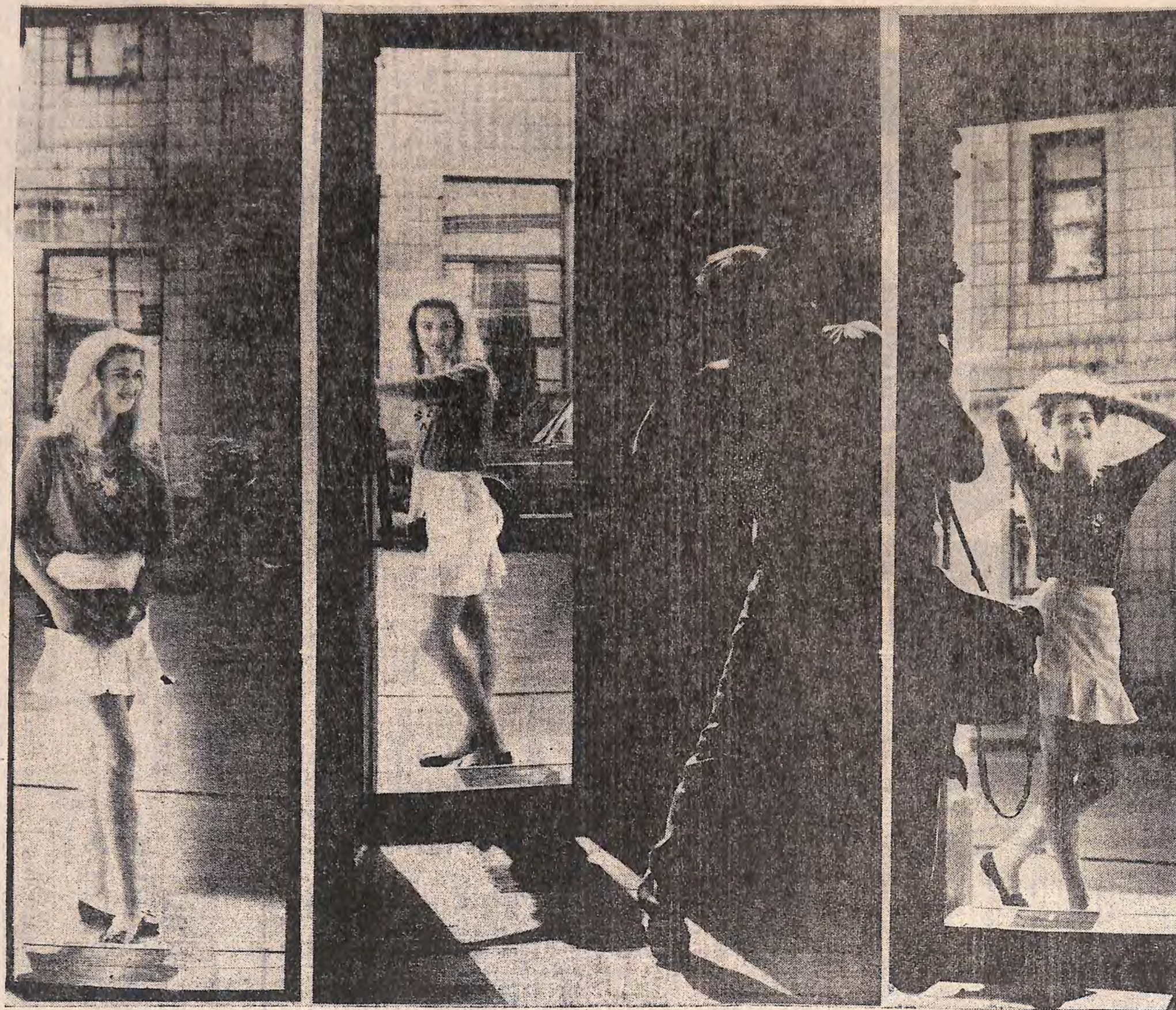
Для педагогів, які призначення отримали в мало-забезпечені села, відповідні набори речей готують Міністерство оборони СРСР та Центр управління мольотами Зоряного містечка. Крім того, ця категорія учителів в обов'язковому порядку влітку проходить професійну підготовку у Кара-Кумських пісках.

6. Молоді спеціалісти також мають право безкоштовно відвідувати всі культурні заходи на селі, гострольні поїздки народних артистів СРСР та народних артистів автономних республік, концерти і творчі вечори заслужених працівників культури СРСР.

Це право не поширюється на відвідування сільського клубу.

7. Вищим та середнім педагогічним навчальним закладам на час роботи молодих спеціалістів на селі Дипломи про освіту не видавати. Дані Дипломи в урочистій обстановці вручити після відпрацювання у сільській місцевості. Заходи по врученню Дипломів про освіту широко висвітлювати в усіх засобах масової інформації для пропаганди здорового способу життя, залучення нових кадрів для навчання в освітянських закладах.

Міністр
А. ВОЙНИЙ.

КОЛИ світло, що пробивалося крізь грати єдиного віконця під стелею, настільки ослабло, що вже не можна було розібрати написи, надруковані попередніми мешканцями камери, чоловік, що вбив Дена Одамса, встав з ліжка і підійшов до заграбованих дверей.

— Гей, вартовий! — крикнув він. У вартівні відсунули стілець. Потім почулися звуки розмірених кроків і в коридорі перед дверима камери з'явився черговий поліцейський — «джинго».

— Я мушу повідомити Вам децю, — пошепки промовив в'язень.

— Говори, але швидше, — гиркнув вартовий і підійшов ближче до грат. — У вартівні зараз — нікого, і я не можу надовго звідти відлучитися.

У світлі згасаючих сутінок вартовий побачив раптом оголений ствол короткого револьвера в руці в'язня. Ствол був спрямований на поліцейського.

— Кругом! — дав наказ в'язень. — Спиною до дверей! Як тільки поліцейський прихилився спиною до дверних грат, рука в'язня залізла йому під паху і витягнула з кобури револьвер.

— А тепер відімкни двері!

Поліцейський повернувся, подзвеніючи ключами і двері відчинилися. Тепер у руці в'язня зблискував револьвер поліцейського, він підійшов у глибоку камеру і стволом револьверу помахав поліцейського за собою.

— На ліжко! Обличчям донизу!

Вартовий підкорився. Чоловік, що убив Дена Одамса, нахилився і рвучко вдарив поліцейського рукояткою револьвера по тім'я. Той конвульсивно стиснувся і втратив свідомість.

В'язень старанно обдивився вартівню, забрав гроші, тютюн, цигарковий папір. Взяв і кобур, виходячи, замкнув двері намері.

Вартівня і справді була пуста. На столі лежали дві пачки тютюну, сірники, револьвер і купна патронів. В'язень забрав зброю, зняв з полиці шляпу. Шляпа виявилася йому завеликою і він насунув її на вуха. Він одягнув також плащ — надто довгий для нього — і вийшов на вулицю.

Глибоко посаджені очі, що нагадували, за відсутністю брів, очі якоїсь тварини, уважно обдивилися поруч розташований будинок. Поблизу стояло з десяток автомобілів, але коня бодай будь-якого — ніде не було видно.

На розі він звернувся у бік вулиці. Тут, під навісом більярдної, він помітив чотирьох коней. Вибрав сірого, витривалого жеребця, осідлав його і поїхав під вуздечкою до старої дороги. Потім сів у сідло і показав цим проклятим місцям...

Трохи пізніше він вийняв з кишені зброю, якою так налякав поліцейського: це був всьо-

го лиш шматок мила, обгорнутий у сріблястий папір сигаретної пачки. Він зірвав фольгу, зім'яв і пожбурив її геть.

Небо нарешті прояснилось і з'явилися зірки. По них аершник встановив, що обраний ним шлях веде на південь. До світанку кінч втомився. Довелося зупинитися на відпочинок. Близько полудня він знову осідлав коня і продовжив свій шлях.

Перед самим вечором щастя його зрадило. Не зустрічаючи вже більше години телефонних ліній, він втратив пильність. Проїжджаючи гребенем пагорбу, він раптом опинився се-

руці і заливала замазану глиною долоню. Він відкинув плащ, розірвав сорочку і обмотав плече. Потім почав підніматися по найближчій зі стежок, що вели агору. За декілька миль попереду виднілися будинки. Від часу вчорашнього обіду він не мав крихти в роті.

На розвилці долини притулилась занедбана нефарбована хижина. Виглядала вона жахливо.

Надвірні будівлі мали ще відразливіший вигляд. Та відсутність телефонної лінії, яка вела б до цієї жалюгідної оселі, робили її в очах втікача прекраснішою

лише, що прихід чужинця не лишився непоміченим.

— Де твій чоловік? — повернувся він до жінки.

— Давно лишив мене.

— Коли він повернеться?

— Він не повернеться.

— Що це значить?

— Це значить, що він по саму зав'язку ситий селянською працею.

Втікач задумливо стиснув губи.

— Дай щось перекусити.

Жінка мовчки підходила і попрямувала до кухні. Втікач, не дивлячись, одразу ж проковтнув принесену йому їжу. Втамувавши голод, він скрутив цигарку і запалив. Ліва рука майже не згиналася. Жінка, здавалось, тільки тепер помітила кров.

— Ти зійдеш кров'ю. Пустино мене, — мовила вона і підійшла ближче. Втікач відкинув полу плаща і показав рану. Жінка принесла воду, обмила і перев'язала поранене плече.

— Чи був хто небудь у тебе останніми днями?

— Ні.

ПРИГОДНИЦЬКЕ ОПОВІДАННЯ

Він гикнув і вийшов. Крізь дощ виднівся силует хлопця. Він лежав на пагорбі під кедром і дивився на Схід. Чоловік повернувся до хижини.

— Як твоє плече? — запитала жінка.

Він спробував підвезти руку. Плече боліло.

— Вже трохи краще.

Нашукай щось поїсти на дорогу.

— Не дурій, — спокійно заперечила вона. Краще лишайся тут, поки твоє плече не загойться.

— Тут я заблизько до «джинго».

— По цьому багні тебе важко переслідувати. Чоловік прихилився до одвірка і задумливо скубнув бороду.

— Можливо ти і маєш рацію, — промовив він. Жінка сходила декілька разів до криниці, наповнила казан, закипятила воду і запропонувала гостеві помитись.

епав на коліна. Куля втікала просвітіла над плечем супротивника. Кулі супротивника пробила діру в стелі над головою втікача.

Стонч навколішних, втікач вистрілював знову. Його супротивник у дверях залягав і впавав. Та в цю мить з дверей хижини прогрімив ще один постріл — рушничний. Втікач здивовано здивився на ноги, постояв секунду і впавав додолу.

Молодий чоловік підійшов до свого колеги, який прихилився до дверей і тримався рукою за бік.

— Він поранив тебе, Дік?

— Пусте. А ти убив його, Боб?

— Ні, але влучив у спину.

Жінка також увійшла до кімнати.

— Як справи у Будді, Боб?

— З хлопчиком все гаразд, місіс Одамс, — сміючись, запевнив її Боб. Але він дуже втомився, поки біг по такий муляці. Мати вдова

— Чи далеко звідси до найближчого телефону?

— Вісім миль уверх по долині.

— В тебе є коні?

— Лише один.

— Я задрімаю трохи, — мовив прибулець. Язик йому почав заплітатися, — там, у сараї, де кінь. Але буду сюди навідуватися. І зовсім не бажано, щоб котрийсь з вас зник з хижини за цей час. Зрозуміло?

Вона кивнула у відповідь.

Втікач прив'язав конячину у кутку сараю і розстелив ковдру. Потім уклався з поліцейським револьвером у руці і в ту ж мить заснув.

Проникнувшись він надвечір. Йшов дощ. Перед тим, як увійти до хижини, він уважно обдивився довкола. Нічого підозрілого видно не було. Зайшовши до хижини, він помітив, що хлопчик не було.

— Де малий?

Жінка вказала пальцем поза плече:

— На пагорбі. Слідкує звідти за долиною.

Поки чоловік роздягався і мився, він чув, як жінка тихенько наспівує у своїй кімнаті.

Він уже помився і просунув одну ногу в штани, коли її спів раптом припинився. Здоровою рукою він у ту ж мить схопив зі стільця револьвер і нечутно підкрався до дверей, тягнучи за собою штани по долівці. У дверях хижини стояв високий молодий чоловік. У руках у нього була двоствольна рушниця, обидва стволи якої були спрямовані на двері кухні.

Втікач підняв свій револьвер і звів курок. У цю мить розчинилися задні двері кухні.

— Кидай зброю!

Втікач, що обернувся на скрип дверей, опинився обличчям до супротивника ще до того, як почув цей наказ.

Два револьвери вистрілили одночасно. Та коли втікач обертався, його ноги заплуталися у штаних, які він встиг одягнути лише на одну ногу. Він перечепився і

поклала його в ліжко.

Поранений раптом зітхнув і розплющив очі. Місіс Одамс і Боб присіли навколішки, але він лише відмахнувся, коли вони захотіли оглянути його рану на спині.

— Даремно, — промовив він. Кров цебеніла у нього з рота. — Облиште мене. — За тим його очі зупинилися на жінці: — Ти... ти дружина... Дена Одамса? — Так, Дружина.

Обличчя вмираючого навіть не здригнулось. Він лише поглянув на пагорб, де, як і раніше, було видно тендітну постать хлопчика.

— Опудало? — важко запитав він.

Вона ствердно кивнула. Чоловік, що убив Дена Одамса, відвернувся і сплюнував кров. Затим знову глянув на неї.

— Спритна жінка, — ще зумів внятно вимовити він і випустив дух.

Даніел ХЕЛЛЕМЕТ.

Підготував і переклав В. ЩЕРБИНА.

НОВІ ЗАВДАННЯ КОНКУРСУ

ШАХОВИЙ КЛУБ «КАІСА»

Перш, ніж запропонувати вам завдання сьомого туру, перевірте, будь ласка, рішення минулого туру.

ЗАВДАННЯ 1

1. Сс8 Кр:е4 2. Ф:f3+ Кр:f3 3. Кg3X.

1. ...f2 2. Фd8+ Кр:е4 3. Кg5X. 1. ...Tg3 2. Кf4 Кр:е4 3. Ф:h4X. 2. ...ef 3. Сb7X.

ЗАВДАННЯ 2

1. d7 Кс7 2. d8K~3. Кb7X. 1. ...Кb6 2. d8T К:с4 3. Td5X.

ЗАВДАННЯ 3

1. Фa8 Кр:с5 2. Tb2 Крd5 3. Tb5X. 1. ...Кр:е5 2. Фg8 Крd5 3. Tf5X.

ЗАВДАННЯ 4

1. Фd8~2. Сс4+ Крh7 3. Фd5X. 1. ...Td8 2. CdK Сс6 3. Сb7X.

1. ...Сс6 2. Фh8! T:h8 3. СbKX.

А тепер нові завдання

ЗАВДАННЯ 1

Білі: Крh7, Фg5, Сс7, п.п. b2, c2, e2, g2 (7).

Чорні: Крe4, Фa4, Tb5, Td4, п.п. a6, b6, b3, e6, e5, g6, h3 (11).

Мат в 3 ходи. (3 очка).

ЗАВДАННЯ 2

Білі: Крh6, Фd7, Сс7, Сс8, п.п. a3, b2, b4, e5, f2, g2 (10).

Чорні: Крe4, Ta7, Ta6, п.п. b7, b6, b5, c4, h5 (8).

Мат в 3 ходи. (3 очка).

ЗАВДАННЯ 3

Білі: Крc1, Фa8, Cd2, Ke3, Kg3, п.п. b2, c4, d5, d6, e2, e5, h2, h4 (13).

Чорні: Крf4, Tf7, Th8, Cf8, п.п. a5, e7, g4, h3 (8).

Мат в 3 ходи. (3 очка).

ЗАВДАННЯ 4

Білі: Крg2, Фh5, Te1, Tf3, Ce2, Ke4, п.п. a6, b4, c2, g4 (10).

Чорні: Крe4, Td2, Ca8, Ca1, Ka7, Кс7 (6).

Мат в 3 ходи. (3 очка).

ШОУ-ГРУПА «СЮРПРИЗ»

Це — юний колектив, що існує при Кіровоградському міському відділі культури. Сьогодні ми хочемо познайомити вас із художнім керівником Галиною Сергієвною Катєкіною та іншими учасниками. Мені пощастило позна-

йомитися з колективом під час його гастролей в селі Рівному Новоукраїнського району і навіть скористатися запрошенням побувати разом з самодіяльними артистами на концертах у Компаніївському і Бобринецькому районах. Я

бачив, як захоплено ставилися до аматорів жителі цих районів, вдячні за пісню і сердечність гостей.

КОР: Галино Сергієвно, спасибі, що різноманітної, цікавою програмою ви зі своїм колективом порадували моїх односельчан, а також за запрошення разом з вами «гастролювати», що дало мені можливість пересвідчитися у талановитості вашого колективу. Скажіть, будь ласка, як ви оцінюєте свою діяльність на ниві художньої творчості?

Г. КАТЕКІНА: Перш за все я вдячна глядачам за їхню гостинність і теплоту. Творчість для мене, — це життя. Як бачите, колектив наш невеличкий і молодіжний, досвіду бракує, тож працювати нам доводиться серйозно.

КОР: Що може завадити вам бути творцем сьогодні?

Г. К: Обставини, а яких, на жаль, «випозає» ота підленьке друге «я». Там, де ми промозчуємо, набирає ваги нікчемність, а то й просто нездатність. Особливо, в мистецтві. Оце і заважає. Здебільшого в житті людини ведеться одвічна боротьба між думкою і почуттям. Як тут можна помирити розум

і серце? Людина і щаслива тим, що в ній живуть дві стихії — сердечна і розумова.

КОР: Галино Сергієвно, в мистецтві, як і в житті, є практики і теоретики. Хто, на вашу думку, важливіший?

Г. К: Дещо дивне питання, але першість я віддаю практикам. Тим, хто працює на землі, хто збирає хліб і хто творить мистецтво. На жаль, сьогодні у нашому житті стільки теоретиків, що...

КОР: Мені цікаво, як ви розцінюєте творчість молодих? Втім, можливо, молодь сама про себе скаже!

С. ПОПРАВЧЕНКО: У нас молода група, тож прагнемо шукати шлях, скажімо, в естрадних жанрах, щоб кожного разу дарувати глядачеві усмішку і хороші настрої. Шоу-група «Сюрприз» ставиться до мистецтва по-справжньому. Власне, так повинно бути у кожному хорошому колективі.

КОР: Світлано, ваші виступи, я говорю щиро, неабияк цікавлять глядачів. Аж як ви виконуєте пісні й танці народів світу, в тому числі й циганські, індійські...

Вибачте, ви циганка! Ви так прекрасно почуваетесь у стихії циганської пісні і танцю...

С. П: Ні, я не циганка. Але мені дуже подобається мистецтво Індії і циган це із шкільних

років. Приворожила циганська музика, танці, пісні. В дитинстві я постійно танцювала під семиструнну гітару й бубон... З роками любов не гасла, бажання оволодіти циганським мистецтвом стаало все сильнішим. Мріяла створити у Кіровограді свій циганський ансамбль. Але, на жаль, у силу різних обставин бажання моє не здійснилось. Нині я навчаюся на заочному відділенні в Олександрійському культурно-освітньому училищі на режисерському факультеті. Але я не втрачаю надії після завершення навчання обов'язково створити в нашому обласному центрі циганський ансамбль. Щодо індійського мистецтва, то це моє захоплення теж з дитинства.

КОР: Що шануєте в людині — рацію чи емоцію?

С. ПОПРАВЧЕНКО: Безумовно, більше люблю емоційних людей. Аж як емоції — це первинність душі, її дитинство. А рація, як відомо, приходить пізніше.

КОР: Галино Сергієвно, питання знову до вас. Яку музику найбільше шануєте?

Г. КАТЕКІНА: Ви, напевне, вже й самі помітили, що наша програма складається не лише з циркових етюдів, естрадних пісень різних народів; переважає у нас прагнення відновити

свою національну спадщину. Включаємо до програми українські народні і сучасні пісні.

КОР: Щодо української мови на естраді, то її так радісно чути і глядачам... Скажіть, а чи не заважає вам естрада в особистому житті? Адже мистецтво від людини вимагає повної віддачі.

Музичний керівник Микола НІКОЛАЄНКО: Ні. Навпаки. Наші дружини й чоловіки все розуміють вірно.

КОР: Ваше розуміння людської гідності?

Юрій ЮР'ЄВ, соліст: Людина повинна залишатися людиною, особистістю.

КОР: І останнє питання. Якщо не секрет, які ваші плани на майбутнє?

Г. КАТЕКІНА: Для нашого молодого ансамблю «Сюрприз», найголовніший «зедум» — прагнення виступити із своїми концертами по телебаченню. Митцю потрібна популярність, і не будемо сором'ятися кліпати очима. Популярність — це прекрасна річ не сама по собі, зрозуміло, а коли спонукає на справжній діалог.

КОР: Що ж, спасибі вам, дорогі друзі, за цікаву розмову. Вірю, що популярність знайде вас. Бажаю великих творчих успіхів!

Л. САВИЦЬКИЙ.

На знімку: Світлана ПОПРАВЧЕНКО.

Першого серпня в радіостудії комітету по телебаченню і радіомовленню було зроблено досить докладне інтерв'ю з Вадимом Мулерманом. Другого серпня від нього залишилися жалюгідні рештки — мирно-лагідні 2 хвилини. Приводом для цього послужило, за словами редактора, те, що «це у нас інформаційна програма і час її дуже обмежений» (45 хв.). Природно, що зиколожене інтерв'ю я знав з програми. Про його «ірамонію» судити вам, шановні читачі.

...В історії розвитку радянської естради Ва-

роківа неможливо вийти і довести, що ти ще вартий бути на сцені і все, що трапилось, тобою не заслужено. Хоч справді, багато акторів за 20 років ламаються — строк великий...

КОР: Як же ви вистояли? Чим займалися всі ці роки?

В. М: Вистояв... Очевидно, завдяки тому, що народ мене знав і пам'ятав. Дякує не працював (а працював я в

Латвін Сергій Георгійович. Перше, що він зробив, — зайняв 380 чоловік єврейської національності. Далі він почав знущатися над тими людьми, котрі просто мали якусь власну думку, якісь свої порядні погляди, і тут вже не мало значення, якої національності людина.

Так от, коли він побачив, що в ефір йдуть прізвиська, які йому не подобались, і коли все це почалося (інсинуації всіляких справ та пов'язані з ними вигідні закордон. — Р. Л.), перед новим, 71-м роком, він зібрав апарат. Поздоровляючи всіх з Новим роком, а кінці своєї промови він кинув таку фразу: «Я сподіваюся, в Новому році ми об'єднаємося без Мулерманів та Мандрівів!».

Кілька років потому я намагався потрапити до нього на прийом, але вдалося тільки зв'язатися по телефону. І коли я висловив своє обурення з приводу цих неподобств, відвертого антисемітизму, він відповів: «Ну, раз ви вважаєте, що я такий, то остаточно: поки я буду в керівництві, вас ніколи не буде ні на телебаченні, ні на радіо».

КОР: Значить, причиною, так би мовити, вашої «відставки» була ця конкретна розмова чи...

В. М: Ні, розмова відбулася вже постфактум. Причина була, як мені здається, у тому, що я включав до концертної програми кілька пісень єврейською мовою.

КОР: Тобто 20 років тому ви вже намагалися відродити на сцені єврейську музичну традицію, фольклор?

В. М: Я намагався зайнятися просвітницькою діяльністю у цьому пла-

ні. Так що ось основна причина.

КОР: Володимире Йосиповичу, розкажіть, будь ласка, про себе.

В. М: Знаєте, за ці непрості для мене роки я вже забув свою біографію...

КОР: Розкажіть те, що ви знаходите за потрібне.

В. М: Жартую, звичайно. Я нічого не забув, просто боляче згадувати...

Народився у Харкові, 3 2-го курсу консерваторії мене призвали в армію. Там був солістом ансамблю Київського військового округу. Потім поїхав до Ленінграда, деякий час навчався там. І вже заочно закінчив Харківську консерваторію.

У 1966 році проходив Всесоюзний конкурс на краще виконання радянської пісні, і я вирішив спробувати свої сили. Приїхав до Москви, жив на Курському вонзаль — в мене там своя лавна була за домовленістю з міліціонером. Одним словом, ні знайомих, ні друзів не було, а була мода відчайдушності, віра в себе. Так трапилось, що на цьому конкурсі зібрався на той час найкращі сили радянської естради. За сумою балів трьох турів я зайняв перше місце. Вже мене всі поздоровляли, і раптом оголошують: І місце — не Мулерман, II місце — не Мулерман, і тільки III місце — мовляв, нагородити треба обов'язково розподілити між республіками, а я, на жаль, був «виствалений» від Москви.

Згодом почалося співробітництво з композиторами. Я співав на той час пісні молодих авторів. І сьогодні намагаюся допомагати молоді, скільки можу.

КОР: З чим були пов'язані чутки про те, що ви вийшли за кордон?

В. М: Коли почалася друга хвиля від'їздів євреїв на Захід, мабуть, з метою компрометації мене включили в цей список.

Те ж саме трапилось з Ободзинським, Макаровим, Кристалінською, Мандрівом і Горозецьким, Ніна Бродська — теж.

КОР: Як іде робота по становленню театру

єврейської пісні? Якими будуть його вистави?

В. М: Я вважаю, що початок просвітницької роботи покладений. Театр цей буде сучасним. Будуть обробки єврейських мелодій минулих років, а також народних пісень, в основному на якомусь драматургічному матеріалі. На цьому, власне, будуватимуться всі вистави.

Інтерв'ю взяв Р. ЛЮБАРСЬКИЙ

«ЦЕ ВАМ НЕ БІ-БІ-СІ...»

дим Мулерман — один із найпопулярніших у 60—70-і роки співаків. На жаль, його доля на естраді тоді залежала від «сірих кардиналів» застою... До Кіровограда Вадим Йосипович привіз створений ним театр єврейської пісні...

КОР: Один мій знайомий попередній вашого концерту сказав, що, мабуть, не піде у філармонію, оскільки добре пам'ятає вашу творчість 20-річної давності. Незважаючи ні на що, людина позартається побитою... Це його думка, але...

В. М: Даруйте, я не зрозумів думку вашого знайомого: незважаючи на що?

КОР: Незважаючи на те, що їй вдалося повернутися і подолати якісь перепони...

В. М: Так чому ж він тоді не піде? Навпаки... Ага, розумію. Мабуть, він вважає, що через 20

цей час не на центральних майданчиках, не у великих містах, а на периферії, мої концерти збирали слухачів, я відчував їх підтримку, зацікавленість, шану. Для актора, для співака це так важливо. За інших обставин я, напевне, «не доживаю» би до сьогоднішнього дня.

Ну і що значить — побити? Побитим я ніколи себе не відчував. Я був обмовлений, оббраний, я був знищений як творча особистість. А люди у нас в ті часи звикли вірити тому, що говорять. Плітки — то страшна сила! І багато хто повірив, що мене немає в Союзі. Коли оголошували мої концерти (янось траплялися центри, де мене пам'ятали), люди говорили: «Це не той Мулерман. Той Мулерман поїхав...».

КОР: Вибачте, що ж тоді сталося?

В. М: А трапилось ось яка історія. Справа в тому, що в 70-му році на пост голови Всесоюзного радіокомітету був призначений такий собі

На знімку: «Міс СРСР-90» Марія КЕНА. Фото Д. ТКАЧЕНКА.

ШКОЛА КАРАТЕ-ДО КІОКУШИНКАЙ

Пам'ятаєте, у № 23 нашої газети від 9 червня цього року у матеріалі під назвою «Кіровоградський чемпіон Союзу» ми розповідали про переможця всесоюзних змагань з карате-до кіокушинкай у важкій вазі Олександра Васильовича Кузьміна? Він згодився вести заочну школу з цього виду спорту на сторінках нашої газети. Отже, ми виконуємо свою обіцянку трьохмісячної давності і розпочинаємо розповідь з історії та філософії карате кіокушин, яке було створене певною людиною — японцем Масутацу Оямою, і, як запевняє засновник, було б мертвим без своєї духовної основи. Надалі будемо розповідати про необхідне спорядження, вправи, тренування.

Чекаємо від вас, читачі, відгуків та побажань.

Частина 1. Історія розвитку й філософська основа

ШЛЯХ МАСУТАЦУ ОЯМИ

Історія бойових мистецтв Сходу у традиційній культурі постає як історія видатних майстрів, засновників великих шкіл, їхніх учнів та послідовників, здатних зберігати й розвивати багатовікову культурну традицію. Історія карате кіокушинкай також у значній мірі є історією життя та духовних пошуків його творця Масутацу Оями. Завдяки подвижницькій діяльності Оями та його авторитетів, ця школа за своїм значенням вийшла далеко за межі далекосхідного регіону. Трохи більше ніж за чверть століття карате-до кіокушинкай здобуло понад 10 мільйонів прихильників у 123 країнах світу.

Масутацу Ояма народився 27 липня 1923 року у південно-східній Кореї поблизу від Сеулу. З 9 років, під час навчання у початковій школі, він почав вивчати китайське кемпо. І вже у 1936 році отримав чорний пояс. У 1938 році Ояма переїхав у Японію, де вступив в авіаційний інститут. Одночасно він оволодів дзюдо та став учнем Гітіна Фунакоші, одного з трьох окінавських майстрів, котрі принесли карате в Японію. У 1940 році Ояма одержав 12 дан і вступив до університету Такусюку.

У 1946-го року Ояма перейшов навчатися на факультет фізичного виховання університету Васеда. У складному та суперечливому становищі післявоєнної Японії Ояма не одразу знаходить своє місце. У цей час спостерігається поступове згасання традицій бойових мистецтв Будо. Карате все більш виходить з умовно-ігровий вид «безконтактного» спортивного змагання. Настроєний патріотично, Ояма гостро переживає занепад традиційного карате й намагається знайти джерело його відродження. Його надихає життєпис видатного майстра кендо Міямото Мусасі, і він звертається до вивчення старого шляху самураїв. З цією метою він відвідує двох відомих письменників Ейдзі Есікаву та Сіро Одакі, знавців японської історії, а також робить перший практичний крок у пошуку свого шляху, подавшись тренуватися у відлюддя на гору Мінобу.

Зусилля Оями, спрямовані на відродження Будо-карате (тобто карате, яке розуміється не як спорт, а як справжнє бойове мистецтво), дуже швидко приносять плоди. В 1947 році він приймає участь у Першому Всеяпонському чемпіонаті в Кіото та одержує впевнені перемоги над усіма суперниками, хоча й контролює міру контакту у боях згідно зі спортивними правилами. У цьому році він стає володарем четвертого дану. Розуміючи, що він стоїть на вірно-

му шляху, Ояма приймає рішення присвятити своє життя карате. У 1948 році, виконуючи заповіді старих майстрів, він знову йде у гори, щоб на самоті зосередитись на вдосконаленні техніки, зміцненні тіла й духу.

На горі Кіедзума у префектурі Тіба Ояма, як і його знамениті попередники, проходить надзвичайно тяжкий курс суворої дисципліни, який продовжується 18 місяців. Він живе інтенсивним духовним життям, вивчаючи роботи стародавніх мудреців та виконуючи настанови майстрів дзену в пошуках осяяння. За його словами, він «тренувався більше, аніж спав», піддаючи себе суворим фізичним випробуванням, які вимагаються від адепта бойового мистецтва. Тут були закладені основи нового стилю карате, школи, що склалася до реальності мистецтва Будо і таким чином перетворюється в особливий шлях удосконалення людини.

У 1951 році Ояма повертається до цивілізації і, визнаючи можливості людини, зважується на сутичку з биком (тренуючись перед цим неподалік від бойні). Загалом він провів 52 двобої, вбивши 3 биків і відбивши роги у 48 тварин. У 1952 році за запрошенням Чикагської організації карате, Ояма відвідав США, де за 11 місяців провів 32 показових виступи і прийняв участь у 7 поєдинках з професійними боксерами та борцями, у яких тільки перемігав. В 1953 році він здобув у Сполучених Штатах особливу популярність, зрубавши роги у бика в Чикаго. Американці прозвали його «божественним кулаком» або «рукою господаря».

У 1954 р. відкрилось перше додзє Оями у Токіо, де інструкторами стали К. Мідзусіма та Е. Ясуда. Ояма продовжує їздити по різних країнах та континентах, беручи участь у великій кількості поєдинків і демонструючи свої феноменальні досягнення. У 1956 р. відкрилось друге додзє поряд з університетом Ріккіо. До попередніх інструкторів приєднались М. Ісібасі та Г. Мінамімото. Це додзє стало початком кіокушинкай, початком карате-до, заснованого на принципі: 1000 днів тренувань для новачка, 10000 днів — пробник тесмениці. Це свідчило про найвищі вимоги нового стилю — Кіокушин Будо — карате.

У 1964 р. була створена головна організація Хонбу і заснована Міжнародна організація карате кіокушинкай (ІКО). Ця організація існує автономно, має свої кваліфікаційні нормативи та правила проведення змагань, які принципово відрізняються від нормативів і правил іншої Міжнародної організації, яка об'єднує різноманітні «безконтактні» стилі карате (ВУКО). Автономія локальних організацій карате кіокушинкай зберігається і в

тих випадках, коли вони входять в національні федерації, які об'єднують різні стилі карате та інші різновиди далекосхідних бойових мистецтв.

Зараз кіокушинкай є одним з найбільших, найвідоміших стилів. Практично засвоївши та узагальнивши досвід бойових мистецтв Сходу (китайських, японських, корейських та інших різновидів карате і видів східних єдиноборств), Масутацу Ояма розробив удосконалену систему бойової і психологічної підготовки. Успіх цієї системи у всьому світі пов'язаний з органічним поєднанням найбільш ефективних технічних елементів і тактичних принципів провідних стилів у особистому досвіді видатного майстра. Обдарованість та подвижницька діяльність Оями допомогли подолати небезпеку еклектизму і привели до створення цілісної і в той же час постійно поновлюваної, відкритої системи, яка продовжує вибирати в себе найкращі досягнення сучасного карате-до. Принципово важливо й те, що Кіокушин Будо-карате, відроджуючи традиційний статус карате як бойового мистецтва, відрізняється не лише від чисто спортивних «безконтактних» стилів, але й від західних професійних «контактних» варіантів карате («фул-контакт» або «кік-боксінг»). Останні багато запозичили від карате-до кіокушинкай, але тільки на зовнішньому рівні, ігноруючи при цьому духовну сутність школи. Недарма Ояма попереджає своїх учнів про неможливість ставши професійними спортсменами, йти традиційним шляхом бойового мистецтва.

Що ж таке кіокушинкай? Що стоїть за назвою стилю карате, створеного Масутацу Оямою?

Кіоку — означає скінченність, межу. Шин — означає істину або реальність. Кай — збори, союз або зв'язок. Інші кіокушинкай намагаються визначити як «товариство абсолютної істини». Однак це чисто зовнішнє визначення констатуючого характеру. У ньому не лишається місця для головного — інтенсивного духовного пошуку істини на шляху бойового мистецтва. Осягнення смислу кіокушинкай вимагає не тільки роздумів (медитації), але й понад усе наполегливих практичних занять. Адже шлях до істини у бойовому мистецтві пролягає тільки через реальність боротьби, яка сама стає формою активної медитації, котра веде до осяяння. Кіокушинкай — контактний силовий стиль, але Ояма стверджує, що «досягнення тільки фізичної сили подібне до спроби виліпити статую Будди, не вкладаючи душу в цю працю». За його словами, «шлях воїна є шляхом пізнання смерті» і «головним, що можна винести з бою, який проводиться на грані смерті, є справедливість, пошана й шлях». Ось чому від інструкторів школи кіокушинкай вимагається самим пройти через суворі випробування, щоб бути в змозі передати своїм учням істинний смисл прийомів бойового мистецтва, дух карате-до кіокушинкай.

Принципово практичним, а не умотовженим також є розуміння символіки кіокушинкай. Головним символом школи є Канку (від назви ката Канку). У символічному «привітанні сон-

ця» розкриті руки підіймаються в позицію, яка дозволяє «споглядати небо». З цієї позиції (де, при повернутих зовні долонях, з'єднуються зімкнуті чотири пальці кожної руки) і створюється символ. Вузькі кінці Канку являють собою пазьці й символізують конечності або вершину (пик). Широкі частини являють собою зап'ястя і символізують силу. Центр являє нескінченність, що має на думці глибину. Символ Канку замкнений у коло, яке символізує безперервність (плинність) і коловий рух.

Система вимог у кіокушинкай — одна з найбільш жорстких у світі, і це відбивається у змісті екзаменів на пояси. Зараз затвердилася система, яка складається з 10 учнівських поясів — від білого до коричневого (кю) та 10 чорних майстрівських поясів (дани). Колір пояса означає глибину освоєння карате-до. Білий колір символізує чистоту й незнан-

ня, блакитний — колір неба при сході сонця, жовтий — схід сонця, зелений — квітка, що розпустилася, коричневий — зрілість, чорний — мудрість. Поступово, від довгого носіння чорний пояс блікне, вигоріє і знову стає білий, символізуючи дзен-буддистську ідею знайдення майстром «первісної чистоти», «природності», доброчесності та скромності. Зазначимо, що засновник школи кіокушинкай, нагороджений від імені Міжнародної організації карате єдиним 10 даном, який відрізняється від інших майстрівських ступенів червоним кольором пояса, вважає за краще об'язувати своє кімоно звичайним чорним поясом.

Шлях учня школи кіокушинкай починається з дисципліни, пов'язаної не лише з напруженістю тренувань, що проводяться на межі можливостей людини, але й з необхідністю цілковито віддатися духовному пошуку на обраному шляху. Найбільш наочно дисципліна школи виявляється у етикеті додзє, оскільки зал для занять бойовим мистецтвом — це не звичайний простір для тренувань, а шановане «місце, де шукають шлях». У додзє не дозволяється паління, їжа, пиття, лайка та гомінлива поведінка. Той, хто входить у додзє, вітає всіх вигуком «Осуй!» (форма, яка походить від дієслова «синабу» — терпіти) у стой-

ці фудо-дамі. Цей семий вигук застосовується і у випадку, коли учень хоче дати зрозуміти вчителю, що він його зрозумів, та іноді як допоміжний звук під час переборення зусиль.

По команді «Дзадаєні!» (або «Сейдза!») всі сідають на коліна, розведені на відстань у два кулаки. Сідниці на п'ятах, стиснуті кулаки у вигині кульшового суглобу, лікті відведені назад. Учні сідають по старшинству з правого боку, інструктор перед ними у тому ж напрямі. Церемонія починається з команди старшого учня «Мокусой!», яка означає початок медитації. Медитація продовжується 2—3 хвилини і завершується по команді «Макусой!».

Потім подіється команда «С(т)індан-рей!» — уклін символічній святині школи, знак поваги до її традицій. Уклін виконують мовчки, поклавши обидва кулаки на два суглоби перед собою, руки зігнуті, голова схилена, сідниці притиснуті до п'ят. Потім інструктор повертається на 180° обличчям до учнів і по команді згідно з його кваліфікацією — «Сихан!», «Сенсей!» або

«Семпай-ні-рей!» — учні з ударом суглобами кулаків об підлогу й вигуком, який висловлює повагу, «Осуй!», роблять уклін. Такий уклін виконується під кутом у 30°, очі дивляться в очі перед собою, а не вниз (аналогічно виконується уклін, стоячи перед початком і після закінчення вправ або сутички). Іноді додаються інші аналогічні привітання. Форми поклонів, прийнятих у кіокушинкай, ведуть походження від старої традиції японських самураїв і відрізняються від привітань, які практикуються в інших школах.

Під час занять не дозволяється виходити з зали без дозволу інструктора. Під час розмови з інструктором учень повинен стояти у фудо-дамі. На зауваження і вказівки інструктора учень відповідає поклоном і вигуком «Осуй!». Після закінчення занять першим зал покидає інструктор, за ним виходять учні по старшинству поясів — усі з прощальним привітанням «Осуй!».

Всі присутні у залі повинні мати чисту й непошкоджену одягу, пояс, який відповідає ступеню та прийнятій школою емблемі. Носіння перстнів, браслетів, ланцюжків і т. ін. суворо заборонено. У цивільному одязі в залі знаходиться забороняється, за винятком запрошених осіб вчителя.

(Далі буде).

33 по 9 вересня

понеділок

3 ВЕРЕСНЯ

ЦТ (I програма)

5.30 — 120 хвилин. 7.30 — Документальний телефільм «Загоном на під'їзді». 8.00 — Футбольний огляд. 8.30 — Концерт Смоленського російського народного оркестру. 9.15 — Телефільм «Старий будинок» із серії «Арбатський мотив». 10.30 — «Навколо світу». Альманах. 11.30 — Час. ТСН. 16.00 — ТСН. 16.15 — Виступ хору «Млада». 16.30 — Дитяча година (з уроком французької мови). 17.30 — Час. ТСН. 18.00 — Актуальне інтерв'ю. 18.10 — Мультфільм. 18.15 — Ми і економіка. 19.00 — П'ять вечорів телебачення Австралії. Документальний телефільм «Тварини Австралії крупним планом». 20.00 — Час. ТСН. 20.40 — Колаж. 20.45 — П'ять вечорів телебачення Австралії. Телефільм «Наречена за листуванням». 22.10 — Концерт камерного оркестру СРСР під керівництвом В. Третьякова. 23.10 — ТСН. 23.35 — Телефільм «Прийдешньому віну». 1 серія. 0.45 — Кіноафіша. 1.45 — Концерт Президентського оркестру морської піхоти США.

УТ

16.00 — Новини. 16.10 — Глас В. Кошуба (орган). 16.25 — «Народовладдя». Нове життя Волині. 16.55 — На київській хвилі. Інформ-випуск. 17.25 — Звучить рідна мова. Концерт для учасників і гостей І конгресу міжнародної асоціації українців. 19.30 — Актуальна намера. 20.00 — День за днем. (Кіровоград). 20.20 — Телефільм «Товариш інспектор». (Кіровоград). 20.30 — «Точка зору». В передачі бере участь начальник управління народної освіти облвиконкому Б. П. Жижняк. 20.45 — На добраніч. діти! 21.00 — Все про кіно. 22.20 — Вечірній вісник.

кіровоградці на татамі

Борцівські татамі Тбіліського палацу спорту Грузинської РСР збірала понад 300 країнських дзюдоїстів і дзюдоїсток країн. 1974—1975 років народження, на Всесоюзну Спартакіаду учнівської молоді. До складу збірної України входили і двоє вихованців тренера Кіровоградської ДЮСШ № 3. Учень тренера О. Ю. Школянянського — Олександр Каредький захищував честь команди України у ваговій категорії понад 78 кілограмів серед юнаків. Сашко довіда, що його поява у збірній республіки не випадкова. Свідчення тому — вихід у фінал і почесне п'яте місце у Всесоюзній першості. Серед

22.50 — «Музичний монітор». Співає заслужена артистка УРСР Л. Долія.

ЦТ (II програма)

7.00 — Гімнастика. 7.15 — «Олексій Саврасов». Науково-популярний телефільм. 7.35, 8.35 — Література. 9 кл. 8.05 — Італійська мова. 9.05 — Наш сад. 9.35, 10.40 — Астрономія. 11 кл. 10.05 — Науково-популярні телефільми. 11.10 — «Болдинська осінь». Концертна програма. 11.40 — Телефільм «Вклонися дню, що настає». 1 і 2 серії. 13.30 — На струнах, клавішах і... 16.00 — Мультфільм. 16.15 — Колаж. 16.20 — Телестудії міст РРФСР (Нижній Новгород). 17.30 — Час (з сурдоперекладом). 18.00 — Музичний абонемент. На концерті-зустрічі з композитором Е. Денисовим. 19.00 — Вечірня казка. 19.15 — Тільки один рядок. 19.50 — Народні мелодії. 20.00 — Щоденник сесії Верховної Ради РРФСР. 21.00 — «Світлі очікування». Телевізиста за оповіданнями О. Купріна.

вівторок

4 ВЕРЕСНЯ

ЦТ (I програма)

5.30 — 120 хвилин. 7.30 — «Квартирне питання». Документальний телефільм. 8.00 — Чудові мелодії. Й. Штраус. 8.45 — Телефільм «Травневий сніг». 9.55 — Це було... було... 10.20 — Дитяча година (з уроком французької мови). 11.20 — Колаж. 11.30 — Час. ТСН. 16.00 — ТСН. 16.15 — Здрастуй, музи! 16.55 — Об'єктив. 17.30 — Час. ТСН. 18.00 — Політичні діалоги. 18.30 — П'ять вечорів телебачення Австралії. Телефільм «Голубий фін». 20.00 — Час. ТСН. 20.40 — П'ять вечорів телебачення Австралії. Телефільм «Терези правосуддя». 1 серія. «Будні поліцейського». 22.05 — Додаток до літературно-художньої програми «Слово». «Хто такі русофіли?». 22.45 — ТСН. 23.10 — «Прийдешньому віну». Телефільм. 2 серія. 0.20 — Спортивна програма. 0.50 — Пісня-90. 1.55 — «Балада про ту, що біжить по хвилях». Документальний телефільм.

УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Все про кіно. 10.40 — Народні таланти. 11.10 — Художній фільм «Дон Сезар де Базан». 1 і 2 серії. 13.25 — Надвечір'я. Передача для людей старшого віку. 16.00 — Новини. 16.10 — Для дітей. «Веселка». (Кіровоград на Республіканське телебачення). 16.40 — «До рідного порогу». Музична програма. 17.40 — Телефільм «Осінній вернісаж». 17.50 — «Чиста криниця». (Кіровоград). 18.25 — «Квіти літа». (Кіровоград). 18.30 — «Разом пізнати Україну». Круглий стіл учасників

А. ВОЙНИЙ.

конгресу міжнародної асоціації українців. 19.30 — Актуальна намера. 20.00 — Чемпіонат СРСР з хокею. «Сокіл». «Автомобіліст». 3-й період. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — Духовна музика. 21.45 — Вечірній вісник. 22.15 — Художній фільм «Тема».

ЦТ (II програма)

7.00 — Гімнастика. 7.15 — «В. Васнецов. Спогади». Документальний телефільм. 7.45, 8.35 — Світ, що нас оточує. Перший раз у перший клас. 8.05 — Французька мова. 1 рік навчання. 8.55 — Відкриття другого етапу Установчого з'їзду Компартії РРФСР. 9.40, 10.40 — Біологія. 6 кл. 10.10 — Французька мова. 2 рік навчання. 11.10 — Грай, гармонь уральська. 11.40 — «Світлі очікування». Телевізиста за оповіданнями О. Купріна. 12.55 — Ритмічна гімнастика. 16.00 — Документальні телефільми. 16.30 — Ритмічна гімнастика. 17.00 — Кинофестиваль «Приз глядацьких симпатій». Документальний телефільм «День наприкінці тепла». 17.30 — Час (із сурдоперекладом). 18.00 — «Мріє, не зрадь». Фільм-концерт про життя і творчість Лесі Українки. 19.00 — Вечірня казка. 19.15 — Пісні на слова Л. Кондратова. 19.35 — Здоровий спосіб життя. 20.00 — Щоденник сесії Верховної Ради РРФСР. 21.00 — «Гідон Кремер в Ризі і інтерв'ю після концерту». 22.00 — На з'їзді Компартії РРФСР. Інформаційний випуск.

середа

5 ВЕРЕСНЯ

ЦТ (I програма)

5.30 — 120 хвилин. 7.35 — Мультфільми. 8.00 — Грає лауреат Всесоюзного конкурсу С. Лунін (домра). 8.15 — Об'єктив. 8.50 — Очевидне — наймовірніше. 9.50 — Музика в ефірі. Вибрання. 10.20 — Додаток до літературно-художньої програми «Слово». «Хто такі русофіли?». 11.00 — Документальні телефільми. «Легенди і бувальщини наших гір». «Ланриця». 11.30 — Час. ТСН. 16.00 — ТСН. 16.15 — Дитяча година (з уроком англійської мови). 17.15 — Мультфільм. 17.30 — Час. ТСН. 18.00 — Актуальне інтерв'ю. 18.10 — П'ять вечорів телебачення Австралії. Телефільм «Четверте бажання». 20.00 — Час. ТСН. 20.40 — Колаж. 20.45 — П'ять вечорів телебачення Австралії. Телефільм «Терези правосуддя». 2 серія. «Нечиста гра». 22.05 — «Л. Троцький. Розповідає історик Д. Волкогонов. 22.45 — ТСН. 23.05 — «Прийдешньому віку». Телефільм. 3 серія. 0.10 — Ювілейний вечір у Великому театрі СРСР, присвячений 90-річчю І. С. Козловського. 1.35 — «Північні дзвони». Фільм-концерт.

УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Художній фільм «Опудало». 10.20 — Музичні зустрічі. 11.20 — «Плеяди». 16.00 — Новини. 16.10 — Говоримо українською. 16.30 — Господарство: за і проти. 17.00 — На київській хвилі. Інформаційний випуск. 17.30 — Чемпіонат СРСР з футболу. «Торпедо» (Москва) — «Динамо» (Київ). 19.15 — Реклам. 20.00 — Закарпатські візювання. Концерт. 20.45 — На добраніч, діти! 21.05 — «Плюм». «Клуб української пісні». 22.35 — Вечірній вісник. 23.05 — Світ поезії. П. Воронько.

ЦТ (II програма)

7.00 — Гімнастика. 7.15 — «Я б'ю війну». Науково-популярний

фільм. 8.35 — О. Нови Інформатики і обчислювальної техніки. 8.05 — Німецька мова. 1 рік навчання. 9.05 — Німецька мова. 2 рік навчання. 9.35, 10.35 — Загальна біологія. 10 кл. 10.05 — «Анрі де Сен-Симон». Науково-популярний фільм. 11.05 — «Гідон Кремер в Ризі і інтерв'ю після концерту». 12.05 — «Школа». Документальний телефільм. 12.35 — Телефільм «Пастухи Тушетії». 1 серія. 16.00 — «Часи не вибирають». Фільм-концерт за участю Т. і С. Нікітіних. 16.30 — Колаж. 16.35 — Документальний телефільм «Серед шумного бала...». 17.30 — Час (із сурдоперекладом). 18.00 — Документальний телефільм «Біля вогнища у Синій долині». 18.20 — Колаж. 18.25 — Футбол. Чемпіонат Європи серед молодіжних команд. Фінал. Збірна Югославії — збірна СРСР. У перерві — 19.15 — Вечірня казка. 20.20 — Щоденник сесії Верховної Ради РРФСР. 21.20 — Футбол. Чемпіонат СРСР. «Торпедо» — «Динамо» (Київ). 2 тижні. 22.10 — На з'їзді Компартії РРФСР. Інформаційний випуск.

четвер

6 ВЕРЕСНЯ

ЦТ (I програма)

5.30 — 120 хвилин. 7.35 — «День поминання». Документальний телефільм про видатного діяча української культури XIX ст. В. Тарновського. 8.05 — Фольклорний фестиваль в Новосибірському академістечку. 8.45 — Мультфільми. 9.00 — Здрастуй, музи! 9.40 — «Л. Троцький. Розповідає історик Д. Волкогонов. 10.20 — Дитяча година (з уроком англійської мови). 11.20 — Колаж. 11.30 — Час. ТСН. 16.00 — ТСН. 16.15 — Музична скарбниця. Російські романи у енциклопедії. 16.55 — «Телевіз». Журнал. 17.30 — Час. ТСН. 18.00 — «До шістнадцяти і старші». 18.45 — П'ять вечорів телебачення Австралії. Документальний телефільм «Симфонія тропічного лісу». «Бабак'ерія». 20.00 — Час. ТСН. 20.40 — За зведеннями МВС. 20.55 — П'ять вечорів телебачення Австралії. Телефільм «Терези правосуддя». 3 серія. «Влада». 22.10 — Фестиваль. Конкурси. Концерти. 23.10 — ТСН. 23.35 — Телефільм «Прийдешньому віку». 4 серія. 0.45 — «Людина придумала пісню». Творчий вечір поета Л. Дербеньова.

УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Для дітей. «Канал «Д»». 10.50 — Художній фільм «Тема». 12.25 — Глас ансамблю «Мелодія». 12.55 — «Спадщина». Милосердя. 13.55 — І. Козлов. «Викрадення принцеси, або Пригоди капітана». 16.00 — Новини. 16.10 — Для дітей. «Веселка». 16.25 — Республіканська фізико-математична школа. 16.55 — Шляхом оновлення. Горизонти Кривбасу. 17.25 — Музичний фільм. «Ритми полум'яної душі». 18.15 — Телефільм. 18.40 — Повернення. Відеорепортаж про виставку творів фонду вільного сучасного мистецтва. 19.30 — Актуальна намера. 20.00 — Чемпіонат СРСР з хокею. «Сокіл» — «Трактор». 3-й період. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Квітотрансродеталь» пропонує. 21.05 — Молодіжна студія «Гарт». У перерві — 2.05 — Новини.

ЦТ (II програма)

7.00 — Гімнастика. 7.15 — «Художник Петров-Водкін». Науково-

популярний фільм. 7.35, 8.35 — Природознавство. 4 кл. 8.05 — Іспанська мова. 1 рік навчання. 9.05 — Іспанська мова. 2 рік навчання. 9.35, 10.35 — Біологія. 8 кл. 10.05 — «Бунтівний князь». Науково-популярний фільм. 11.05 — Футбол. Чемпіонат Європи серед молодіжних команд. Фінал. Збірна Югославії — збірна СРСР. 12.45 — Телефільм «Пастухи Тушетії». 2 серія. 14.00 — Ритмічна гімнастика. 16.00 — Ритмічна гімнастика. 16.30 — Телестудії міст РРФСР (Свердловськ). 17.25 — Колаж. 17.30 — Час (із сурдоперекладом). 18.00 — Футбол. Чемпіонат СРСР. ЦСКА — «Ротор». У перерві — 18.45 — Вечірня казка. 19.50 — Документальний фільм «Сорока-ворона нашу варила...». 20.00 — Щоденник сесії Верховної Ради РРФСР. 21.00 — Вертикаль. Документальний телефільм «Опале листя». 21.50 — На з'їзді Компартії РРФСР. Інформаційний випуск.

п'ятниця

7 ВЕРЕСНЯ

ЦТ (I програма)

5.30 — 120 хвилин. 7.35 — Мультфільми. 8.00 — Документальний телефільм «Зимородок». 8.40 — Фестиваль. Конкурси. Концерти. 9.40 — Пори року. Вересень. 10.40 — «До шістнадцяти і старші». 11.30 — Час. ТСН. 16.00 — ТСН. 16.15 — Мультфільми. 16.45 — Бразильський налейдоскоп. 17.30 — Час. ТСН. 18.00 — Мультфільми. 18.20 — П'ять вечорів телебачення Австралії. Телефільм «Штормовий хлопчик». 20.00 — Час. ТСН. 20.40 — В уряді СРСР. 20.50 — П'ять вечорів телебачення Австралії. Концерт, присвячений 200-річчю Австралії. 22.00 — Колаж. 22.10 — Це було... було... 22.30 — ТСН. 22.45 — «Команда». Досвід другий. «Погляд», представляє групу «Машини часу». 0.15 — Телефільм «Прийдешньому віку». 5 серія. 1.20 — «І знову оперета». Фільм-концерт. 1.56 — «Комікс Московського цирку Карандаш». Циркова вистава.

УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Пломінь. Клуб української пісні. 10.30 — «Спадщина» Покришкина. Частина 3. «Долі наші фронтові». 11.30 — Для дітей. «До-мі-соль». 12.00 — Фільм опера. «Борис Годунов». 16.00 — Новини. 16.10 — Фільм-концерт «Ательє». 16.40 — «Закон і ми». 17.10 — Телефільм «Курортне містечко». 17.25 — Цирк... Цирк... Цирк. 18.00 — На київській хвилі. Інформаційний випуск. 18.30 — Співає Л. Плетньова. 19.15 — День за днем. (Кіровоград). 19.30 — Актуальна намера. 20.00 — Перлини душі народної. 20.50 — На добраніч, діти! 21.05 — Вперше на екрані УТ художній фільм «Сходження на Фудзіяву». 23.10 — Вечірній вісник. 23.40 — Чемпіонат СРСР з настільного тенісу.

ЦТ (II програма)

7.00 — Гімнастика. 7.15 — «Світ Чорльоніса». Документальний телефільм. 7.35, 8.45 — Література. 5 кл. 7.55 — Англійська мова. 1 рік навчання. 8.25 — «Світ Чорльоніса». Документальний телефільм. 9.05 — Англійська мова. 2 рік навчання. 9.35, 10.35 — Географія. 6 кл. 10.05 — «Бурда моден» пропонує. 11.05 — «Опале листя». Документальний телефільм. 11.55 — Робі з нами, роби, як ми, роби краще за нас. 12.55 — Телефільм

«Пастухи Тушетії». 3 серія. 16.00 — «Важкі пологи». Про проблеми здоров'я матері і дитини. 16.35 — Колаж. 16.40 — Спорт для всіх. 16.55 — Телестудії міст РРФСР. (Хабаровськ). 17.30 — Час (із сурдоперекладом). 18.00 — Арена. Спортивна програма. 19.00 — Вечірня казка. 19.15 — Вілена боротьба. Чемпіонат світу. 20.00 — Час (із сурдоперекладом). 20.40 — Щоденник сесії Верховної Ради РРФСР. 21.40 — Мультфільми для дорослих. 22.20 — Нічний сеанс. Улюблені пісні. Кіноконцерт. 23.00 — Телефільм «Подвійна гра». Із циклу «Телефон поліції 110».

субота

8 ВЕРЕСНЯ

ЦТ (I програма)

5.30 — 120 хвилин. 7.30 — Джерела. 8.00 — Наш сад. 8.30 — Концерт хореографічних колективів м. Москви. 9.10 — Партнер. 9.40 — Людина. Земля. Всесвіт. 10.40 — Глас Сергій Тарасов (фортепіано). 11.00 — Переможці. 12.00 — Концерт ансамблю пісні і танцю Корейської народної армії. 12.30 — «...і не обирадай себе». Полтавський художній музей. 12.55 — Фільм — дітям. «Пригоди Тома Сойера і Гекльберрі Фінна». 1 і 2 серії. 15.15 — Документальний телефільм «Ноша». 16.00 — У світі тварин. 17.00 — Міжнародна панорама. 17.45 — Телефільм «Остался профіль кем-то обведеним...». 18.50 — Телефільм «Хамелеон». 1 серія. 20.00 — Час. ТСН. 20.40 — Телефільм «Хамелеон». 2 серія. 21.45 — Телевізиста «Пташиний політ» за участю Р. Карцева і В. Ільченка. Автор М. Жванецький. 23.20 — ТСН. 23.35 — Виступ артистів зарубіжної естради. 23.55 — «Божественна комедія». Театр С. Образцова. 1.28 — Ми співаємо вірші. Зустріч з Т. і С. Нікітініми.

УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Ритмічна гімнастика. 9.50 — Для дітей. Кольоровий телефон. 10.20 — Телефільм. 10.35 — І танцю мить чуда. Ансамбль бального танцю «Конвалія». (Кіровоград на Республіканське телебачення). 11.35 — Доброго вам здоров'я. 12.05 — Концерт камерного ансамблю «Концертино». Московської державної філармонії. У перерві — 12.40 — Новини. 13.30 — А. Голово. «Товариші». Телевізиста. 14.05 — Прем'єра телефільму «Благословенні кольори» (студія «Укртелефільм»). 14.25 — І. Дворецький. «Коліма». Вистава Ленінградського драматичного театру ім. Комісаржевської. 17.00 — Суботні зустрічі. На шляху до ринку. 18.30 — «Золотий годині». Всесвітній фестиваль української поезії. 19.30 — Актуальна намера. 20.00 — Продовження Всесвітнього фестивалю української поезії. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Золотий годині». Концерт для учасників і гостей Всесвітнього фестивалю української поезії. 22.30 — Вечірній вісник. 23.10 — Чемпіонат СРСР з настільного тенісу.

ЦТ (II програма)

7.00 — Гімнастика. 7.15 — Глас В. Пікайзен (скрипка). 7.55 — Показують театри країни. Фільм-вистава «Звалище». Автор О. Дударев. 10.45 — Відеоканал «Співдружність». 13.15 — П. Чайковський. Романи у виконанні К. Лісовського. 13.30 — Відеоканал «Радянська Росія». 16.00 — Чемпіонат США з баскетболу серед професіоналів НБА. Фінал. «Портленд» — «Детройт». 17.00 — Кіно-

неділя

9 ВЕРЕСНЯ

ЦТ (I програма)

7.15 — Ритмічна гімнастика. 7.45 — Тираж «Спортлото». 8.00 — «З ранку раненько». Передача для дітей. 9.00 — На службі Вітчизни. 10.00 — Ранкова розважальна програма. 10.30 — Клуб мандрівників. 11.30 — Здоров'я. 12.15 — Музичний кіоск. 12.45 — Документальний фільм «Південні ворота агрохімії». 13.05 — Фільм — дітям. «Пригоди Тома Сойера і Гекльберрі Фінна». 3 серія. 14.10 — Зустріч з поетом Віктором Боковим. 15.10 — Фотокинокурс «Земля — наш спільний дім». 15.15 — Сільська година. 16.30 — Марафон-15. 18.00 — Недільний кінозал. Мультфільм. 18.25 — Фільм «Неозброєним поглядом». (США). 20.00 — Час. ТСН. 20.40 — Телевізійне знайомство. Академік Д. С. Лихачов. 22.00 — Футбольний огляд. 22.30 — Концерт Лайми Вайкуле. 23.30 — Телефільм «Небесні ластівки». 1 і 2 серії.

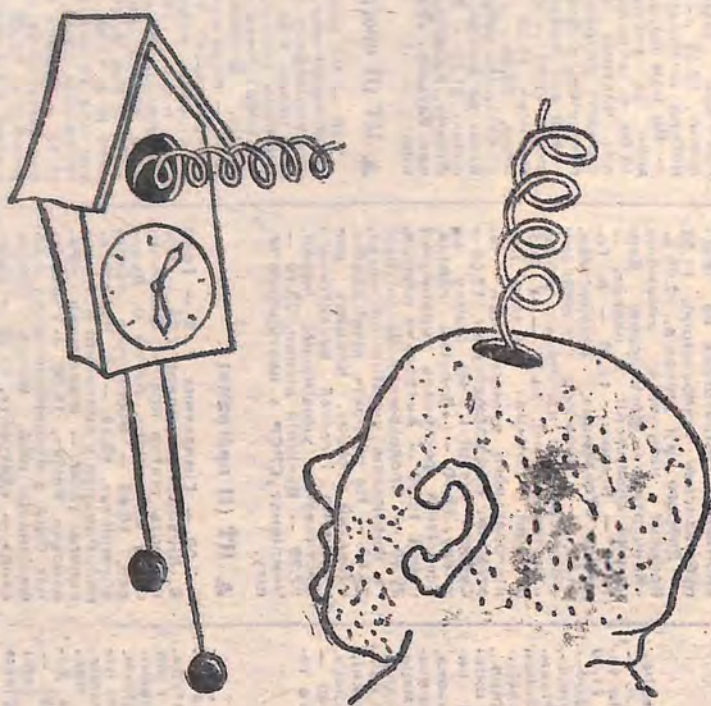
УТ

9.00 — Новини. 9.20 — У неділю вранці. Інформаційно-музична програма. 10.20 — Ритмічна гімнастика. 10.50 — Здрастуй, хору. Виступає хор «Щедрий» Будинку піонерів Ленінського району міста Києва. 11.20 — Для дітей. «Канал «Д»». 12.50 — Новини. 13.05 — Прем'єра телефільму «Мелодії осені». 13.15 — І. Калман. «Герцінія із Чикаго». Опера. 15.20 — Ви нам писали. Музична передача за списками телеглядачів. 16.00 — «Спадщина» Покришкина. Частина четверта. І нятіві вірності дотримали. 16.55 — На прохання глядачів художній фільм «Злий дух Ямбуя». 18.25 — Село і люди. 19.05 — Фільм-концерт «Не журись». 19.30 — Актуальна намера. 20.00 — Телепортарена. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — Візит до лікаря. Вчимося володіти собою. 21.15 — Екран зарубіжних фільмів. Художній фільм «Жорстокий батько». 22.40 — Вечірній вісник.

ЦТ (II програма)

7.00 — На зарядку, ставай! 7.20 — Мультфільми. 7.45 — Пісні верховного Дону. 8.25 — Земля тривоги нашої. 9.00 — Фільм — дітям. «Пригоди маленького Муна». 10.10 — «Спортивний фестиваль в Австрограді». Документальний фільм. 10.30 — Клуб мандрівників (із сурдоперекладом). 11.30 — Телефільм «Ми разом, мамо». 12.40 — Якщо вам після... 13.30 — Відеоканал «Радянська Росія». 16.00 — Плана. Міжнародна програма. 17.00 — Й. С. Бах. Бранденбурзький концерт № 4. 17.25 — Побачення призначила Тетяна Шмига. Музичний телефільм. 19.00 — Вечірня казка. 19.15 — Вілена боротьба. Чемпіонат світу. 20.00 — Час (із сурдоперекладом). 20.40 — Телефільм «Мої люди». 1 і 2 серії.

Малюнок Віктора КОНОНЕНКА.

ЕКОЛОГІЧНИЙ
ДЕГУСТАТОР

— Якщо зі сходу вітер віє, —
Говорить тітка Соломія, —
То запах забиває кімнати
Із двору м'ясокомбінату.
А вже коли дмуть південний,
Тоді шонічно і щоденно,
Як подерунок для народу,
Душок з асфальтного заводу.
Північно-західний для люду,
Це ніби чародійне блюдо.
Пускають кольорові хмари
І хіміки, і сталевари.
Живем, як в «бога за дверима»,
І ледве бачим очима.

А. ВИСОЦЬКИЙ

РАДИ-ПОРАДИ

● Шибки у кімнатах та на кухні завжди повинні бути чистими. Від цього залежить не тільки освітленість, а й у деякій мірі навіть температура у приміщенні. Чистити їх рекомендується в нежарку і безвітряну погоду, тому, що в яскравий сонячний день і на вітрі вони сохнуть дуже швидко, і на них можуть з'явитися райдужні розводи.

● При чищенні віконного скла і дзеркал рідкими препаратами «Нітхінол», «Бяло», «Акноль», а також засобом «Секунда» в аерозольній упаковці треба слідувати за тим, щоб вони не попадали на пофарбовані масляними фарбами рами й підвіконня і особливо на поліровані й лаковані поверхні дзеркальних рам, тому, що це призводить до їх помутніння і поступового руйнування. З цієї ж причини не рекомендується мити їх милом, содою, а також м'якими засобами.

● Якщо шибки не дуже забруднені, їх можна вимити розчином крохмалу у холодній воді (1 столова ложка на 1 літр). Дуже брудні мють розчином хлорного вапна (50 грамів на літр води). Їх можна також помити теплим розчи-

ном уксусу (2 столові ложки на літр води).

● Давній і надійний засіб для чищення скла — порошкоподібна крейда чи зубний порошок. Беруть 2—3 столові ложки крейди і склянку води, добре перемішують, змочують шматочок тканини і протирають ним скло з обох боків. Коли воно висохне, його витирають сухою м'якою тканиною чи папером до повного зникнення крейди.

● Зверніть увагу: при чищенні за допомогою аерозольного балона, з нього знімають ковпачок, енергійно збавують і, натиснувши на розпилювальну голівку, спрямовують струмінь аерозолу на невелику ділянку, котру треба очистити. При цьому вона повинна лише трохи зволожитись. Потім скло швидко протирають чистою сухою тканиною.

● Засоби для чищення скла використовуються без застосування води (за винятком випадків, коли нею розбавляються концентровані препарати), а засоби для миття застосовуються тільки з водою, куди їх варто додавати у невеликих кількостях.

● Для миття шибон, рам і підвіконь завжди застосовують звичайний нашати-

ний спирт (на літр води треба взяти 2 столові ложки). Помивши їх одержаним розчином, далі протирають чистою тканиною, котра не повинна залишати на склі ніяких слідів, чи м'ятим газетним папером.

● Швидко почистити замерзлі шибки можна за допомогою міцного соляного розчину (2 столові ложки солі на склянку води). Ним труть скло доти, доки з нього не зійде лід, після чого витирають сухою, м'якою тканиною.

● Щоб запобігти запотіванню і замерзанню шибон, їх можна змазати зсередини спиртовим розчином гліцерину (1 його частина на 10 частин етилового спирту), а потім протерти фланеллю чи замшею.

● Якщо дзеркало забруднене мухами, його простіше всього очистити так: спочатку протерти свіжорозрізаною цибулиною, а потім ганчіркою, змоченою у підсиленій ультрамариновою синькою воді. Після цього дзеркало треба натерти тканиною до блиску.

● Щоб зробити віконне скло матовим, необхідно двічі нанести на нього щільною суміш порошкоподібної крейди із рідким склом (сілікатним клеєм).

● Для пом'якшення затверділої на склі віконної замазки, її покривають сметаноподібною пастою із мила і залишають на 2—3 години.

ЯК ТРЕБА ПРАТИ

Шерстяні і шовкові речі з жирними плямами можна прати в настій гірчиці. При цьому тканина сідає і линяє менше, ніж при пранні звичайними миючими засобами. Спочатку суху гірчицю (1 склянка) замочують невеликою кількістю води, розтирають, поки не вийде рідке тісто. Його протирають через марлю в теплу (+40—45°) воду (10 л) і дають постояти 2—3 години. Перуть без мила або миючих

засобів, настій гірчиці міняють 2—3 рази. Полощуть у воді з нашатирним спиртом (чайна ложка на 10 л води). Шовкові речі останній раз треба полоскати в холодній воді, додавши в неї оцет — 5 столових ложок на 10 л води.

Щоб перевірити чи линяє шерстяне плаття або кофта, треба висмикнути зі споду нитку, опустити її в гарячу мильну воду, загорнути в білу полотнянку і висушити. Якщо на полотнянці не буде слідів фарби — перть сміливо.

Якщо фарба на шерстяній речі не міцна, її треба перед пранням замочити в розчині мию-

чого засобу (2 столові ложки на 10 л води), додавши чайну ложку нашатирного спирту. Прати після замочування потрібно швидко (при температурі +35°) і ретельно прополоскати. В останню проливу воду додати 5 столових ложок оцту (на 10 л води).

Речі з мохеру краще всього прати миючими засобами для шерсті і шовку, додавши в пральний розчин трішки гліцерину. Перути, речі не можна терти, викручувати їх слід між рушниками і вологими добре розчесати щіткою.

ЯСНИХ ЗІР ВАМ,

Зоряни

У весняні дні наша газета повідомляла, що в Кіровоград з Філадельфії приїхав пан Зенон МАЗУРКЕВИЧ, аби запросити на гастролі «за моря, за океани...» фольклорно-концертну групу обласної філармонії «Зоряни». Сьогодні ми радо сповіщаємо: незабаром тридцять «зорянчан» дадуть три концерти в США. Всі зібрані від концертів кошти будуть передані для потреб дітей, котрі постраждали від чорнобильського лиха.

А зараз — декілька

запитань Анатолію Михайловичу КРИВОХИЖІ, котрий створив і керує цим прекрасним колективом.

КОР.: Ваші сподівання справдилися: досягли вершини майстерності, поповнивши пана Зенона, Ви везете свій колектив у далеку закордонську подорож. Вірите в успіх?

А. М. КРИВОХИЖА: З океанським глядачем ми називаємо американців, канадців, до яких веземо програму, аж надто розбірливий: він мав змогу познайомитися з новою хвилею

українського року. Ми ж поїдемо з програмою вічного мистецтва. Для мене мистецтво — це певний рівень, це почуття міри, а не короткочасне захоплення.

Думаю, що нас зустрічатимуть не гірше, ніж минулої поїздки. Тоді було так: за нами після концерту до готелю «Рузвельт» йшло з шістьдесят братів-українців. Концерт продовжувався у номерах — співали всі. Повітря наповнене було запахом українського борщу, варениками... Ті гастролі пам'ятні приємними спогадами.

Вершину майстерності ми пробуємо досягти. Дехто, особливо у мистецтві культури, говорить, що колектив досяг успіху, що ми поступово сходимо до цього. Завжди — це лише початок. Успіхи попереду.

КОР.: Кому завдячуєте поїздкою до Америки?

А. К.: В першу чергу прекрасній діловій лю-

дині слова пана Зенона Мазуркевичу. З ним знайомий не один рік. Дякуючи його наполегливості і бажанню, нас підтримали, ми незабаром вирушимо в далеку творчу подорож.

КОР.: Що з цієї поїздки матиме колектив?
А. К.: Матеріально — нічого. Зароблені кошти підуть на потреби

чорнобильських дітей. Морально — пан Зенон дав можливість відчувати той рівень, якого ми досягли.

КОР.: Особисто знаючи пана Зенона, я теж вірю, що колектив «Зоряни» зустріне як рідний.

А. К.: А воно так і повинно бути. Де б не жили українці, нам треба

завжди пам'ятати, що корені наші з однієї землі. Там, куди їдемо, це пам'ятають.

КОР.: Залишається одне: побачити всім вам успіху в далеких краях.

А. К.: Він буде. Адже їдемо ми з нашою солісткою — А. ЧЕРВІНСЬКОЮ.

Розмову вів
ЮРІЙ ЯРОСІЙ.
Фото В. ГРИБА.

«Молодой коммунар» —
орган Кировоградского
областного комитета
ЛКСМУ (МДС).

На чолі редакції

НАША АДРЕСА:

316050, МПС,
м. Кіровоград,
вул. Пуначарського, 36.

Телефони: редактора — 2-54-26; відповідального
секретаря — 2-27-83; секторів: комуністичного,
військово-патріотичного виховання — 4-66-79;
культури, моралі та студентської молоді — 2-29-92;
номосольського життя та економіки — 2-04-84,
4-64-21; спорту — 4-64-21; учнівської молоді —
3-59-82; соціальних проблем — 4-66-79; фотолабо-
раторії — 4-94-94; оголошень — 4-28-96; норен-
торської — 3-61-83.

Редактор

В. ІВАЩУК.

Друкарня імені Г. М. Димитрова видавництва «Кіровоградська правда» Кіровоградського обкому Компартії України, м. Кіровоград, вул. Гліни, 2.

Газета виходить щосуботи.

Зам. № 437.

Індес 61103. Тиранж 36 000.